

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Учешће укупних прихода од доприноса у структури финансирања РФ ПИО у првих шест месеци ове године износило је чак 83 процента, што представља повећање у односу на план, а посебно у односу на исте периоде претходних година

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ПРИХОДИ ОД ДОПРИНОСА ВИШИ ОД ПЛАНИРАНИХ

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Драгана Калиновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић
Париска бр. 9,
11000 Београд,
011/2030-742
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА
ЗА ВОЈВОДИНУ:**

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарииа
ЈП „Службени гласник“
Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

1. ОКТОБАР – МЕЂУНАРОДНИ ДАН СТАРИЈИХ ОСОБА

Старење није терет, то је благослов

Кад нам старост дође на врата, морамо направити избор, каже једна руска ауторка: претварати се да нисмо код куће, претварати се да смо неко други, забарикадирати врата, трчати што брже или се припремити за сусрет. А онда – да покушамо да остаримо достојанствено. Да постанемо заиста слободна особа која цени живот и ужива у њему.

Најмоћнији стереотип у данашњем друштву је – изгледајте добро, осећајте се младо. Најтачније би било овај императив преформулисати у – осећајте се добро, будите у складу са самим собом, својим годинама и природом.

Уметност достојанственог, уваженог старења почиње социјалном афирмацијом. Све је теже створити здрава мишљења о процесу старења у друштву које обликује слика ведре младости која се промовише као једино идеално стање. Али достојанствено старење нема много везе са негом коже и лифтингом лица. Оно је стање духа, вера у оно што тек треба да доживимо и поштовање према путовању нашег живота, безбројним искуствима и лепим успоменама које су суштинско ткиво нашег бића.

Због великог броја оних који изједначавају старост са осећањем опадања или пропадања, процес старења постао је неправедно уверљив и увлачи у нас штетан и непотребан страх док покушавамо да одложимо ту надолazeћу перспективу. Старење није лоша ствар. У ствари, ништа не може бити даље од истине – старење је нешто што треба славити.

Иако време свакоме пролази на различите начине – има толико аспеката старости колико и људских прича – нешто је заједничко свима: нисмо више у канцеларији, не радимо испред бучне машине, немамо посла са напорним странкама, нити морамо више да се бавимо било којом другом непријатном ствари са којом

се боре млађе колеге. Уместо тога, на почетку смо новог поглавља у свом животу, пуном интересовања, страсти и идеја.

Реалност расте да док старимо доживљавамо разне емоционалне мине, понекад се плашимо, разболимо, и понекад једноставно није лако. Старење није без потешкоћа, али треба веровати да наше стање или дијагнозе не дефинишу нас као особе. Оне су само један део нашег живота са којим треба да се помиримо и стратешки њиме управљамо да бисмо наставили да доживљавамо бескрајан број лепих искустава која нас очекују.

Особе са здравим начином размишљања и настојањем да створе добар и срећан живот не маре за негативне представе о старењу. Схваттају старост као златни период када коначно могу да приуште неки хоби, науче страни језик или једноставно гледају све оне серије за које је раније било тако мало времена. Многи тек у старости почињу јасније да осећају радост, лишени заморних обавеза. Многи тек тад налазе мир.

Немачки социолози, рецимо, тврде да су особе старије од 60 година тачније и савесније. Разлози су смиреност, искуство и емоционална стабилност, која толико недостаје импулсивним младим људима. Због тога, како кажу, свет не воде јучерашњи дипломци универзитета.

Зато је време да будемо мудри, благи и опуштени уживајући у својој крајњој слободи, и да изградимо нови свет и достојанствен живот испуњен радозналешћу, истраживањем и самооткривањем. Немојте дозволити да се заглавите у негативности, песимизму и депресији.

Живот је диван, а пензионисање или старост није разлог да себи ускратимо задовољства. Поштујте своје године, своје путовање и своју личност. Поштујте живот који сте живели и верујте да има још лепоте пред вама.

М. Јовановић

ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ ФОНДА ПИО ЗА ШЕСТ МЕСЕЦИ ОВЕ ГОДИНЕ

Приходи од доприноса виши од планираних

У периоду јануар – јун 2021. године укупни приходи и примања остварени су у износу од 352,2 милијарде динара, што је 48,1 одсто од плана, а за 3,8 процената су виши у односу на исти период претходне године, наводи се у информацији о шестомесечним резултатима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање коју је разматрао и усвојио Управни одбор РФ ПИО.

Доприноси за пензијско и инвалидско осигурање су на годишњем нивоу у 2021. години планирани у износу од 588,6 милијарди динара и са 30. јуном 2021. остварени су са 50 одсто у односу на планиране. У односу на прво полугодиште претходне године виши су за 36,6 процената, односно за 77,2 милијарде динара.

Учешће укупних прихода од доприноса у структури финансирања Фонда у 2021. години планирано је у износу од 80,4 одсто, а у првих шест месеци остварено је 83 процента, што представља повећање учешћа у односу на исте периоде 2020. када је износило 63,3 одсто и 2019. године када је износило 74,1 одсто.

Трансфери из буџета на годишњем нивоу у 2021. години планирани су у износу од 141,5 милијарди динара и у структури финансирања Фонда у овој години планирано је да учешће трансфера из буџета износи 19,3 процента. У првих шест месеци износи 16,8 одсто, што је смањење учешћа у односу на

Реља Огњеновић, заменик директора Фонда ПИО

исти период 2020. када је износило 36,5 одсто и 2019. године када је износило 25,8 процената.

Према речима Реље Огњеновића, заменика директора Фонда, у јуну ове године учешће трансфера из буџета износило је само 11,5 одсто јер су приходи од доприноса били знатно виши од планираних.

– За исплату пензија за мај и јун ове године први пут нису повучена недостајућа средства за исплату пензија за категорију запослених, а иста је ситуација и за исплату јулских пензија. За ове месеце из буџета су уплаћена средства дотација само за пољопривредне пензионере и професионална војна лица, као

и трансфери за права по посебним прописима, разлику најниже пензије и увећање уз пензију свих категорија корисника, што су обавезујући трансфери које држава свакако покрива. Остварени приходи Фонда ПИО за првих шест месеци су виши за 7,5 милијарди динара, а средства повучена из буџета за исплату пензија мања за 7,95 милијарди динара од планираних. Позитивни трендови су настављени, тако да је са 31. августом наплаћено 11,6 милијарди динара више, а истовремено је на име дотација повучено 18,96 милијарди динара мање од планираних. Све ово проистиче из убрзаног привредног раста кроз инвестици-

је и повећање броја запослених у привреди – рекао је Реља Огњеновић.

У периоду јануар – јун 2021. године укупни расходи и издаци извршени су у износу од 352,1 милијарду динара, што је 48,1 одсто од плана, и у односу на исти период прошле године виши су за 2,8 процената. За 2021. годину за редовну исплату права из ПИО обезбеђено је 715,6 милијарди динара, од чега је за нето пензије планирано 603,3 милијарде динара, док су преостали расходи за исплату новчаног износа као увећања уз пензију, за остала права из ПИО (накнаде за телесно оштећење, негу и помоћ другог лица, погребне трошкове, инвалидске накнаде, друштвени стандард), за једнократну исплату помоћи од 5.900 динара и трансфере здравственом осигурању.

– У периоду јануар – јун 2021. године исплата права из ПИО вршена је редовно – истакла је Златица Зећ, директор Сектора за финансијске послове РФ ПИО. – Расходи за нето пензије извршени су у износу од 297,6 милијарди динара, што је 49,3 одсто од планираних, са учешћем у укупним расходима и издацима од 84,5 процената. Укупно остварени приходи и примања у посматраном периоду виши су од расхода и издатака за 161 милион динара.

Просечна пензија у периоду јануар – јун 2021. године износи 29.381 динар.

Г. О.

Исплаћена помоћ од 5.900 динара

Корисницима пензија, корисницима права на привремену накнаду – инвалидима рада друге и треће категорије инвалидности, односно преостале радне способности (у складу са члановима 223 и 225 Закона о пензијском и инвалидском осигурању) и инвалидној деци – корисницима привремене накнаде код Републичког фонда ПИО, 22. септембра исплаћена је новчана помоћ у износу од 5.900 динара.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање исплатио је помоћ

свима који су остварили право закључно са 13. септембром ове године, а корисницима којима решења о признавању права буду донета после тог датума исплата ће бити извршена једнократно, након успостављања исплате права.

Г. О.

ДЕЛЕГАЦИЈА ФОНДА ПИО НА КОМЕМОРАТИВНИМ СВЕЧАНОСТИМА У ГРЧКОЈ

Места страдања и васкрснућа српске војске

Крфска епопеја представља један од најтрагичнијих и најсудбоноснијих периода новије националне историје. У питању је раздобље великог страдања цивилног и војног становништва, које је, исцрпљено дуготрајним маршевима, спас потражило на грчким јонским острвима Крф и Видо. Наиме, Врховна команда српске војске је 24. новембра 1915. године одлучила да се трупе повуку преко Црне Горе и Албаније на јадранско приморје. После више од месец дана тешких маршева по најтежем времену и беспућу, српска војска дошла је до Скадра, Драча и Валоне, одакле се повукла на Крф, на којем се до априла 1916. године нашло 151.828 војника.

Ове године, 23. септембра, обележена је 105. година од искрцавања српске војске на острва Крф и Видо и тим поводом је проф. др Дарија Кисић Тепавчевић, министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у име Републике Србије, предводила централну државну комеморативну свечаност одавања почаст и полагања венаца у Маузолеју на острву Видо и на отвореном мору, у „плаву гробницу“.

– Када се нађемо овде, увек осетимо велико поштовање и понос, али и велику бол. Саме речи Крф и Видо су симболи бола, храбрости и поноса. Ово место није само место страдања, већ и васкрснућа српске војске. Важно је да разумемо шта нам наши преци поручују и да са овог места одлучно кажемо да смо опредељени за мир, живот у заједништву, разумевање и сарадњу – поручила је министарка Кисић Тепавчевић.

Обележавању годишњице искрцавања српске војске на острву Видо присуствовала је и положила венце и председница Републике Српске Жељка Цвијановић,

Министарка Дарија Кисић Тепавчевић предводила државну комеморативну свечаност на острвима Крф и Видо

а пошту српским војницима одале су и делегације Министарства одбране и Војске Србије, званичници Републике Грчке и општине Крф, представници Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Србије, представници удружења опредељених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије, кадети Војне академије и студенти Криминалистичко-полицијског универзитета из Београда.

Истовремено, положени су венци и на Гувији, месту искрцавања српске војске на острво Крф, у Ипсосу је одата почаст на спомен-обележју страдалим припадницима Гвозденог пука, у Агиос Матеосу страдалим војницима Дринске дивизије, и са великим поштовањем одата је почаст на споменику Јанису Јанулису у Агиос Матеосу, који је дао своје имање да се на њему сахрањују преминули српски ратници и бригу о споменицима као завештање оставио својим потомцима.

Српска делегација је, предвођена министром Даријом Кисић Тепавчевић, присуствовала комеморативној свечаности, одала пошту српским војницима и положила венце у комплексу српског Војног гробља Зејтинлик у Солуну, поводом 103 године од пробоја Солунског фронта.

Солунски фронт пробијен је 15. септембра 1918. године и то је један од најтежих и најсудбоноснијих периода новије националне историје. Било је то доба великог страдања војника и цивила и велике победе коју су извојевали. По окончању ратних дејстава одлучено је да се на заједничком гробљу Зејтинлик сахране сви погинули ратници на Солунском фронту.

Поводом 105. годишњице битке на Кајмакчалану положени су венци и одата је почаст на споменику српским војницима у Егзоплатаносу и у Аридеи, подно врха Кајмакчалан, као и у Поликастру на споменику Силама савезницама у Великом рату.

– Србија се с поносом сећа велике епохе у којој је са савезницима извојевала значајну победу, пробој Солунског фронта, која је била весник слободе, и на том јунаштву захвалне су данашње генерације – истакла је министарка Кисић Тепавчевић у Поликастру и нагласила да сваки септембар код свих нас призове снажне емоције и историјска сећања на пробој Солунског фронта давне 1918. године.

– То је оно што спаја Србе, Грке и све народе чије су војске биле силе победнице у Великом рату – рекла је Дарија Кисић Тепавчевић.

Ђорђе Михајловић поносни чувар српских војника

Ј. Тимотијевић

Виши стандард корисника пензија

Пензионери чине снагу овог друштва и њихова искуства и знања су неопходна како би Србија и даље напредовала, изјавила је министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, проф. др Дарија Кисић Тепавчевић.

Министарка је навела да је обавезно пензијско и инвалидско осигурање један од највећих система у држави и да тренутно обухвата више од 2,7 милиона осигураника и 1,7 милиона корисника пензија и других права. Она је истакла да је раст реалне вредности пензија од најмање 2-3 одсто годишње стабилан, да се за толико годишње реално повећа стандард корисника пензија, те да ће Влада Србије насто-

јати да то повећање у наредном периоду буде и више.

– Захваљујући одговорној политици Владе Републике Србије и председника Републике Александра Вучића, раст економске активности у земљи, праћен растом запослености и зарада, резултирао је растом прихода од доприноса, што је довело до пада дефицита у финансирању исплате пензија, а тиме и смањења износа дотација из буџета, којима се обезбеђује редовна исплата пензија и других права која исплаћује Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање – истакла је Кисић Тепавчевић.

Министарка је нагласила да се током маја и јуна, први пут од оснивања Фонда, десило да

није било дотација за исплату пензија када је у питању већински део пензионера који су припадали категорији запослених. Подсетила је да се од новембра 2018. године корисницима нижих износа пензија исплаћује новчани износ као увећање уз пензију, као и да се сваке године обезбеђује најмање једна додатна исплата корисницима пензија, па је тако 22. септембра извршена исплата у износу од 5.900 динара.

– Током претходне и ове године, које су пуне свима познатих изазова, ниједног тренутка се није доводила у питање редов-

на исплата пензија и других давања. Пензије и новчани износ као увећање уз пензију су редовно усклађени у јануару ове године, на начин предвиђен законом, а наредно усклађивање ће уследити у јануару 2022. године – истакла је министарка Дарија Кисић Тепавчевић и подсетила да су током 2020. обезбеђене две додатне једнократне исплате корисницима пензија, и једна у 2021. години, као и да је за први део наредне године најављена једнократна исплата од 20.000 динара, што ће бити највећа једнократна исплата до сада. **Г. О.**

Сарадња Фонда ПИО и амбасаде Аустрије

У Дирекцији РФ ПИО 13. септембра ове године одржан је састанак на тему сарадње Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и амбасаде Републике Аустрије у Београду у области социјалног осигурања. Састанку су присуствовали заменици директора Фонда ПИО, Реља Огњеновић и др Александар Милошевић и шефица Кабинета директора Марина Петровић, а из аустријске амбасаде аташе за социјална питања, здравље, негу и заштиту потрошача Републике Аустрије у Београду, Оливер Хилер, са асистенткињом Мартином Бељан. На састанку је било речи о досадашњој сарадњи из области пружања помоћи у остваривању права аустријским држављанима у Србији и нашим држављанима у Аустрији.

– Сарадња између фондова је добра и обострана, надам се да ће таква и остати, треба да унапре-

Конструктиван састанак у Дирекцији Фонда ПИО

ђујемо читав систем из области остваривања права како бисмо пружили најбољу помоћ и нашим и аустријским држављанима – рекао је том приликом Реља Огњеновић.

– Наше тежиште је, поред здравља и запошљавања, и социјално осигурање и време је да интензивирамо односе између Републике Србије и Аустрије у овом подручју како бисмо се суочили са будућим проблемима и изазовима – навео је Оливер Хилер. **Г. О.**

Нови члан Управног одбора Фонда ПИО

За новог члана Управног одбора Републичког фонда ПИО у августу ове године решењем Владе Републике Србије именован је Томислав Станковић, дипломирани правник из Београда, запослен у Министарству финансија, у Управи за трезор. Томислав Станковић је в. д. помоћника директора Управе за трезор надлежан за Сектор за јавна плаћања и фискалну статистику, а у Управни одбор РФ ПИО именован је уместо досадашње чланице Татјане Паулица Миловановић. **Г. О.**

СТАРОСНА И ПРЕВРЕМЕНА СТАРОСНА ПЕНЗИЈА

Промена услова за жене до 2032. године

На крају радне каријере свако од нас планира да оствари и користи заслужену пензију. Као услов за стицање права, законом је прописано навршење потребних година живота и стажа осигурања. Као и обично, од општег правила постоје изузеци, па тако осигураници који су навршили 45 година стажа осигурања, могу да остваре право на пензију без обзира на навршене године живота. Ипак, овај услов ће испунити само мањи број осигураника и то најчешће они који раде на пословима на којима се стаж рачуна са увећаним трајањем и то са неким од већих коефицијената увећања. Већина осигураника ће потребне године живота навршити раније него што ће имати прилику да оствари стаж осигурања у таквом трајању.

За остваривање права на старосну пензију потребно је да осигураник наврши најмање 15 година стажа осигурања. Уколико је укупно навршен стаж краћи, није могуће остварити право на старосну пензију. У укупан стаж урачунава се и стаж навршен у некој од 31 државе са којима Република Србија има закључен споразум о социјалном осигурању. Уз овај услов, потребно је да осигураник мушкарац наврши 65 година живота, а жена 63 године и два месеца у 2021. години, односно 63 године и четири месеца живота у 2022. Планирано је да се старосни услов за жене поступно подиже све до 2032. године, када ће се изједначити са условом за мушкарце, и тада ће осигураницима оба пола бити потребно 65 година живота за одлазак у старосну пензију.

Почев од 2015. године, за осигуранике који су навршили стаж осигурања у дужем трајању закон је омогућио и остваривање права на превремену старосну пензију, пре

навршења наведених година живота. Услов за превремену старосну пензију се од 2015. постепено увећава сваке године за оба пола. До краја ове године мушкарци превремену старосну пензију остварују са 40 година стажа осигурања и 59 година живота, а жене са 39 година и четири месеца стажа осигурања и најмање 58 година и четири месеца живота. У 2022. години услов се подиже за мушкарце у погледу година живота за шест месеци, а за жене ће оба услова бити строжа и биће потребно 39 година и осам месеци стажа осигурања, као и најмање 59 година живота. Услови ће поступно бити повећавани све до 2024. године, када ће осигураницима оба пола за превремену старосну пензију бити потребно 40 година стажа осигурања и најмање 60 година живота.

Постоји могућност, код свих наведених услова који се тичу навршених година живота, да се тај услов снизи по основу стажа осигурања навршеног са увећаним трајањем. Основни услов је да је особа навршила најмање 2/3 укупног стажа осигурања на радним местима на који-

ма се стаж рачуна са увећаним трајањем. Уколико је овај услов испуњен, старосна граница се снижава за по једну годину за сваких пет година ефективно проведених на радном месту са увећањем 12/14, за сваке четири године на радном месту са увећањем 12/15 итд. Дакле, што је већи коефицијент увећања, то је краћи период довољан за снижење старосне границе за једну годину. Осигураник мушкарац који, на пример, има право на снижење старосне границе за три године, може да оствари право на старосну пензију са 62 године живота, уместо са 65 колико је прописано општом одредбом.

Важно је нагласити да се месечни износ превремене старосне пензије одређује уз умањење износа који би кориснику припадао са навршеним годинама живота за старосну пензију и то на начин да се за сваки месец ранијег остваривања права износ умањује за 0,34 одсто. Овако обрачунато умањење пензије важи трајно, тј. са навршењем година живота за старосну пензију корисник нема право да „пређе“ на ту врсту права, а максимално

умањење је ограничено на 20,4 процента.

Поред услова који се односе на навршене године живота и стажа осигурања, закон прописује и обавезу престанка осигурања пре остваривања права на пензију. Ово практично значи да сваки осигураник мора да закључи радни однос, односно престане са обављањем самосталне делатности, како би остварио право на пензију. Право и исплата пензије припадају од првог дана по престанку осигурања и у случају да су услови испуњени раније. И од овог правила постоје изузеци, па тако закон предвиђа да приватни предузетници, лица која обављају привремене и повремене послове, лица која обављају послове по основу уговора о делу, односно послове по основу ауторског уговора, као и послове по основу других уговора, а такође и осигураници који су изабрана, именована или постављена лица, као и лица која су хранитељи, могу да остваре право на старосну пензију и без престанка осигурања.

Често пензионери који су тек остварили право на пензију желе да наставе са радом, било на

пословима које су раније радили или на неким другим пословима. Ако се ради о осигураницима који су изузети од обавезе престанка осигурања ради остваривања права, са радом се може наставити без икаквих прекида, односно пауза. У случају када је за остваривање права обавезан престанак осигурања, са радом се може наставити тек по протоку дана са којим се остварује право на пензију. Ово значи да осигураник коме је претходно осигурање престало нпр. 15. у месецу и остварује право на пензију сутрадан – 16. истог месеца, са радом може да настави следећег дана, односно 17. у месецу. На овај начин се обезбеђује да постоји један календарски дан без осигурања, што је заправо и законски услов за утврђивање права на пензију.

На висину пензије утиче укупно трајање пензијског стажа, као и остварене зараде, односно накнаде зараде у току целе каријере. У погледу стажа, поред стажа осигурања по коме се цени услов за право, за висину пензије урачунава се и посебан стаж утврђен по било ком основу (учешће у рату, рођење трећег детета и сл.), док се за сваку годину за коју су у матичној евиденцији регистровани подаци о оствареним основицама осигурања на основу тих података утврђују годишњи коефицијенти, а на основу њих лични коефицијент. Коначан износ пензије добија се множењем личног коефицијента и укупног пензијског стажа, а затим се тако добијен лични бод множи вредношћу општег бода. Детаљније смо о начину обрачуна висине пензије већ писали у претходним издањима „Глас осигураника“. Годишњи лични коефицијент не може бити већи од 5, лични коефицијент за све године рада ограничен је на 3,8, а укупан пензијски стаж за обрачун висине пензије је лимитиран на 45. На овај начин ограничен је максималан износ пензије која се може утврдити кориснику. Без обзира на утврђен износ пензије, сви пензионери се слажу да је најважније да се пензија дуго и у здрављу користи, што од срца желимо и садашњим и будућим корисницима.

Мирослав Мирић

Тринаеста пензија корисницима пензија из Словачке Републике

Завод за социјално осигурање Словачке Републике (Sociálna poisťovňa) исплатиће свим својим корисницима који у новембру 2021. године буду имали право на исплату пензије, тринаесту пензију. То се односи и на пензионере који живе ван територије Словачке Републике.

Да би се ово право остварило и да би се утврдио износ тринаесте пензије, неопходно је да корисници словачке пензије обавесте Завод за социјално осигурање Словачке о последњем износу пензије коју су примили из иностранства, укључујући и пензију из Србије.

Детаљније информације о тринаестој пензији, као и образац у електронској форми за ту сврху, доступни су на веб страници словачког Завода за социјално осигурање (www.socpoist.sk).

Г. О.

Ванредно усклађивање пензија из Републике Српске

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске обавестио је своје кориснике пензија да се, на основу Одлуке о ванредном усклађивању општег бода и пензија, пензије остварене до 31. августа 2021. године ванредно усклађују по стопи од два одсто.

Према истој одлуци, пензије се усклађују од 1. септембра 2021. године.

Г. О.

Захвалност Фонду

Недавно нам је писао читалац Аца Мејић који је желео да похвали рад Фонда ПИО, па преносимо његово писмо.

„Био ми је потребан један документ из Фонда ПИО, односно копија решења из 2005. године која се чува у архиви Фонда.

Обратио сам се Контакт центру РФ ПИО и после неколико размењених мејлова, директно кабинету директорке Фонда ПИО. Од њих сам добио одговор да контактирам надлежну Филијалу за град Београд у Немањиној.

И заиста, обратио сам се руководству Београдске филијале, кабинету директора, и већ сутрадан ме је позвала сарадница из кабинета и саслушала разлоге мога јављања. Рекла ми је које податке треба да пошаљем и ускоро ми је стигао коверат из Фонда са копијом траженог решења.

Велико хвала свима којима сам се обратио и који су на било који начин учествовали у овоме. Избегао сам одлазак у Немањину, будући да сам лошег здравља и да ми се не препоручује мешање са више људи, односно гужва. Још једном свима хвала, Контакт центру Фонда, кабинету поштоване директорке Фонда, директору и његовим сарадницима у Филијали за град Београд, као и љубазној службеници из писарнице.“

Г. О.

Нови директор Филијале РФ ПИО Зрењанин

Дејан Димитријевић, дипломирани правник, нови је директор Филијале РФ ПИО Зрењанин. Рођен је 1975. године у Зрењанину, где је завршио основну школу и гимназију, а дипломирао је на Правном факултету за привреду и правосудје у Новом Саду.

У Филијали Зрењанин почео је да ради 5. марта 2007. године као приправник у матичној евиденцији, а након кретања и напредовања у служби, у августу ове године постављен је за директора Филијале.

Дејан Димитријевић је делегат у националним лигама Кошаркашког савеза Србије и председник Средњобанатског окружног кошаркашког савеза Зрењанин. Члан је Управног одбора Кошаркашког савеза Војводине и Судијске комисије Кошаркашког савеза Војводине.

Ожењен је и има двоје деце.

Г. О.

Дејан Димитријевић

Књажевац: јубиларни Фестивал младих

И овог лета, на платоу испред Дома културе, поред Сврљешког Тимока и у атријуму Гургусовачке куле, млади из Србије показали су умеће из разних области културно-уметничког стваралаштва. Овогодишња, 60. смотра, на којој је учествовало више од 1.000 младих стваралаца, одвијала се под слоганом

„Мост генерације“. Програм је, као и сваке године, састављен од најбољих остварења младих уметника, а у њему је уживало више од 50.000 Књажевчана и њихових гостију из суседних општина. За 60 година постојања више од 70.000 младих стваралаца Србије доносило је на фестивалску позорницу Књажевца раскош талента и младачког немира, занос и умеће игре, музике, глуме, сликања, фотографије, филма...

Готово да не постоји млади уметник који нешто значи у култури Србије а да своје умеће није показао на фестивалу у граду на два Тимока.

На фестивалу се сваке године бира најбољи млади песник (млађи од 30 година) који се награђује објављивањем прве књиге поезије. Победник овогодишње „Тимочке лире“ је Анђела Ђокић (1993) из Београда.

Покровитељ манифестације и ове године је било Министарство културе и информисања, а фестивал су подржали локална самоуправа и бројни спонзори.

Београд: Приступачна читаоница за особе оштећеног вида

Савез слепих Србије ове године обележава два значајна јубилеја – 50 година постојања Библиотеке за слепо „Др Милан Будимир“ и 75 година рада Савеза.

Тим поводом 29. септембра у Јеврејској улици бр. 24 у Београду (на првом спрату) свечано је отворена Приступачна читаоница за особе оштећеног вида, која је опремљена савременим асистивним технологијама захваљујући подршци Министарства културе и информисања и компаније „Виторог“.

Истог дана у Сали Јеврејске 24 одржан је промотивни скуп на тему „Безбедност и заштита деце на интернету“, где је представљен пројекат „Да ли желиш да знаш?“ и „Приручник о безбедности следе деце на интернету“. Пројекат је подржало Министарство трговине, туризма и телекомуникација, а скупу су, поред аутора приручника, присуствовали и бројни гости.

Пирот: концерт ансамбла „Коло“

У оквиру јесење турнеје „Искораци“, Национални ансамбл народних песама и игара „Коло“ из Београда одржао је 18.

септембра у дворани Дома културе у Пироту концерт „Четири годишња доба – јесен“. Концерт је одржан уз поштовање актуелних епидемиолошких мера, а наступ ових врхунских извођача испраћен је громким аплаузима. Пироћанци кажу, вече за уживање и незаборав.

У безмало двочасовном програму уметници из Београда приказали су песме, игре и обичаје из скоро свих крајева Србије. Директор Дома културе Пирот Мишко Ђирић каже да пиротска публика одавно није видела овакав културно-забавни програм.

Гастро фестивал у Нишу

Удружење угоститељско-туристичких посленика Ниша организовало је крајем августа међународну, девету по реду, манифестацију посвећену храни. Био је то својеврсни фестивал хране који је имао за циљ очување традиционалне домаће кухиње, али и упознавање са кухињама других земаља.

Кулинари су одмеравали снаге у седам дисциплина: национална кухиња и изложбени радови, такмичење у припремању рибље чорбе на отвореној ватри, припрема националних јела на отвореној ватри, припрема модерних јела од меса и рибе, ресторански десерт и категорија пице и пасте. Приказано је око 250 „експоната“ а кувари су, поред домаћих, стигли из Румуније, Италије, земаља бивше Југославије, Швајцарске, Израела. Коначни суд о храни дало је 20 домаћих и страних судија гастронома, међу којима и реномирани кувар Стево Карапанца. Проглашени су победници у свакој категорији али се сви слажу да су дружење и размена искустава били драгоцености од сваког признања.

Током дводневне манифестације организован је и мастер-клас, учioniца на отвореном намењена професионалним угоститељима. Иначе, на фестивалу су испоштоване све важеће епидемиолошке мере.

Стопања: радионица о дискриминацији жена

Удружење „Женска иницијатива“ из Трстеника и Удружење грађана Amity – Снага пријатељства из Београда, организовали су у Стопањи радионицу на тему – Шта су све акти дискриминације и насиља над старијим женама, значај тражења заштите, доступни актери и мере за заштиту.

На скупу је речено да је свака десета особа у Србији која је изложена насиљу, старија од 75 година. Углавном су то жене у сеоским срединама.

Радионица је организована с циљем да би се старије особе, а нарочито жене, охрабриле да пријаве надлежним службама занемаривање и све облике финансијског и физичког насиља, а реализована је у оквиру пројекта „Унапређење безбедности жена у Србији“, који спроводи Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова и уз помоћ амбасаде Норвешке у Београду.

Просечна нето зарада у јулу – 64.731 динар

Према подацима Савезног завода за статистику, просечна бруто зарада обрачуната за јул 2021. године износила је 89.330 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 64.731 динар.

У периоду јануар – јул 2021. године у односу на исти период 2020. године, остварен је номинални раст просечних нето зарада од 8,5 одсто. У истом периоду нето зараде су реално порасле за 6,0 процената.

Медијална нето зарада за јул 2021. године износила је 49.999 динара, што значи да је половина запослених остварила зараду до наведеног износа.

Иновативно-развојни центар у Врњачкој Бањи

Министар без портфеља за иновације и технолошки развој, др Ненад Поповић, и председник општине Врњачка Бања Бобан Ђуровић свечано су отворили регионални Иновативно-развојни центар у Врњачкој Бањи. Овај пројекат у вредности од 36 милиона динара подржала је Влада Републике Србије.

– Овај Иновативно-развојни центар дошао је

у правом моменту, када се Врњачка Бања развија, као и због константних улагања и долазака инвеститора. Његов циљ је помоћ и подршка младим привредницима који започињу бизнис са технолошким иновацијама. Данас је Врњачка Бања постала место на иновационој дигиталној карти Србије и Европе. Ово иде у прилог и туристима, нашим грађанима, а посебно страним туристима, који ће приликом боравка у Бањи користити услуге овог Центра – рекао је министар Ненад Поповић.

Врњачка Бања је једно од три главна туристичка места у Србији са милион и 200.000 ноћења годишње.

Рачунари за школе и Дом „Јефимија“

На основу одлуке Управног одбора Фонда ПИО о поступку отуђења расходованих покретних ствари Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, којом је, између осталог, планирано да се део средстава додели Храму Светог Јована Владимира у Београду, десет рачунара подељено је основним и средњим школама у Медвеђи и Сијаринској бањи. Донацију је ученицима ових образовних установа уручио епископ нишки Арсеније, 8. септембра ове године.

На исти начин Филијала РФ ПИО Крушевац је донирала пет рачунара са пратећом опремом установи Дом за децу и омладину „Јефимија“ из Крушевца. Донација је веома значајна за штићенике ове установе јер им је недостатак рачунара онемогућавао квалитетан образовни рад, поготово сада, током актуелне епидемиолошке ситуације.

Трст: изложба посвећена Николи Тесли

Изложба „Никола Тесла: човек из будућности“, посвећена великом српском научнику, отворена је свечано у Трсту.

На изложби, која ће трајати до 10. октобра биће представљено око 1.000 проналазака и патената, укључујући и индукциони мотор, трофазни систем за пренос електричне енергије, генератор и трансформатор за струје високе фреквенције.

Изложбу је организовало Удружење српске културне омладине из Трста у сарадњи са Музејом Николе Тесле, а отворила је министарка културе и информисања, Маја Гојковић (на слици).

Треба истаћи да је Музеј Николе Тесле први српски меморијално-технички музеј, који на посебан начин негује успомену на једног од највећих изумитеља 20. века.

Сврљиг: помоћ у кући

Удружење родитеља деце ометене у развоју „Заједно до светлости“ из Сврљига реализује пројекат помоћи лицима која не могу да сама брину о себи. За сада се пријавило 35 особа из града и сврљижких села. Њима је на располагању пет геронтодомаћица и стручни радник, водитељ службе.

Истовремено, за побољшање квалитета услуга очекују и возило из Кабинета министра за развој недовољно развијених општина.

Татјана Лазаревић, потпредседница удружења, каже да је добијена лиценца за рад од ресорног Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као и новчана средства за финансирање службе до краја ове године.

– За овакав потез смо се одлучили имајући у виду старосну структуру становништва општине, као и потребе млађих особа. Први резултати су добри јер говоре о бризи и хуманости према лицима којима је оваква помоћ неопходна – каже Лазаревић.

Етички кодекс стручних радника

У Београду је почетком септембра усвојен Етички кодекс стручних радника који стручне послове обављају у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом – члановима УИПС-а.

Стручни радници који послове инструктора за извођење практичне наставе, професионалне асистенције и саветника за интеграцију на радном месту обављају у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом – члановима Удружења предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Републике Србије (УИПС), прихватили су да делују у области радног оспособљавање, професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом поштујући начела једногласно усвојеног Етичког кодекса.

РАЗГОВОР СА НАТАШОМ ТОДОРОВИЋ, ПРЕДСЕДНИЦОМ ГЕРОНТОЛОШКОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ

Старији да буду укључени у све процесе

Психолог Наташа Тодоровић, стручни сарадник Црвеног крста Србије и представник за Европу Међународне мреже за превенцију злостављања старих, недавно је изабрана за председницу Геронтолошког друштва Србије (ГДС). То је само један од бројних повода за разговор са њом.

Рад Геронтолошког друштва Србије Вам је добро познат. Вероватно већ имате планове за будуће активности?

– Геронтолошко друштво Србије основано је 1973. године на иницијативу најкомпетентнијих стручњака на пољу геронтологије и социјалне геронтологије. ГДС је стручно-научно и социјално-хуманитарно, добровољно, невладино и непрофитно удружење основано ради остваривања циљева унапређења геронтолошке научне мисли и стручне праксе, подстицања друштвено одговорне бриге о старијима и доприноса развоју науке у овој области. Издајемо једини научни часопис у земљи који се бави старењем, „Геронтологија“. Од ове јесени планирамо вебинаре који ће бити приступачни свим стручним радницима, а следеће године је у плану организовање 11. Међународног геронтолошког конгреса.

Фокус Вашег рада јесу старење и старији, побољшање њиховог положаја и квалитета живота, као и превенција насиља над старијима. На који начин подићи ниво информисаности старијих али и шире заједнице када је реч о насиљу?

– Кроз бројне разговоре са старијима, анкете и фокус групе у којима су учествовале жене различитих генерација изнова смо добијали одговор да су потребне информације, да насиље често остаје у мраку, далеко од очију јавности. Старији не пријављују насиље из различитих разлога, стида, страха, али и недостатка информација и неповерења да ће бити заштићени. Злостављање старијих, поготово жена, феномен је који у великом броју случајева траје континуира-

Наташа Тодоровић

но, не дефинишу га појединачни инциденти. Старије особе које су изоловане од заједнице и породице и одсечене од информација ретко су у стању да направе преломну одлуку која ће им променити живот и учинити крај насиљу. Страхови су комплексни, у вези су са непознавањем тога како систем ради, колико је ефикасан или брз, шта различите службе могу пружити. Многе старије особе злостављају они који се о њима старају

и плаше се да ће бити сасвим напуштене ако злостављача пријаве. Информисаност о правима и механизмима за приступ правима је драгоцене и она мора бити део унапређења културних норми, део опште културе. Едукација није једносмерна улица, не треба едуковати само старије, него и професионалце из свих система на који начин да препознају и реагују на насиље, али и како да се успостави ефикасан одговор на њега.

Изјавили сте да морамо тренутну глобалну кризу доживети као позив на узбуну, да људска права вреде само онолико колико се на њих можемо ослонити у временима криза. Које кораке треба предузети?

– Када кажемо да је пандемија била позив за узбуну, то значи да нам је овај глобални hazard само отворио очи за ситуације које не видимо, а утичу на здравље и живот

људи. Најважнија порука је да старији морају бити укључени у све процесе који се њих тичу на било који начин. Ако говоримо о великим кризама, неопходно је не само да се унапред размишља о томе на које све начине оне чине живот старијим особама неупоредиво тежим – поред тога што им директно угрожавају здравље – него и да се унапред и константно укључују саме старије особе које ће дати аутентичне погледе на сваки од аспеката одговора на кризу. Људска права су најосновнија платформа са које треба да полазимо у процесе планирања и много пута смо поновили да се она не умањују с годинама. Старије особе имају идентично право на здравље, помоћ, подршку, аутономију, одлучивање, али и на рад, самореализацију, идентитет, као и било ко други. А пошто они приступ својим правима остварују на разноврсне начине, који се често разликују од оног како правима приступају млађи, онда морамо активно обезбеђивати да су старији увек за столом када се одлучује или дискутује о томе како заштитити живот и здравље, имовину, материјалну сигурност, али и ментално здравље свакога у друштву, тиме и старијих особа.

Један сте од оснивача мреже Хуманас, која окупља 15 хуманитарних организација и удружења. Чиме се Хуманас бави?

– Мрежа је основана 2004. године као реализација идеје која се кристалисала током година мог рада у Црвеном крсту а била је и последица уочавања трендова на глобалном нивоу, схватања да је старење популације процес који неће бити преокренут и да борба за друштвене промене које ће обезбедити правичнији однос према старијима и безбеднији, бољи живот у старости захтева огромне капацитете. Мрежа Хуманас је основана да не бисмо расипали капацитете који већ постоје, да бисмо их удружили и радили на темама које су свима који се баве старењем и старијим особама блиске. Организације цивилног друштва нису комерцијално оријентисане, а свима нам је посао и да учинимо на унапређење друштвених и културних норми, да будемо авангарда чији поглед сеже пола века или век у будућност. Хуманас је мрежа организација које деле исте вредности с циљем да допринесу изградњи друштва које се прилагодило демографском старењу и правично је према свима. Ми то зовемо друштвом за све генерације.

Ј. Оцић

Осамсто излагача из 17 земаља

Новосадски сајам је од 18. до 24. септембра у оквиру свог излагачког простора организовао 88. Међународни пољопривредни сајам, 53. Међународни сајам лова и риболова и Сајам екологије. Ове сајамске приредбе су организоване после прошлoгодишње паузе због епидемије коронавируса, а одржане су уз дозволу Кризног штаба и поштовање епидемиолошких мера. Посетиоци су могли да уђу уз прописане мере заштите и уз дигитални зелени сертификат, негативан PCR или брзи антигенски тест.

На Сајму је наступило око 800 излагача из 17 земаља. Организовано је и девет колективних изложби, уз све до сада уобичајене пропратне програме. Овогодишња земља партнер Новосадског сајма била је Чешка Република.

Манифестацију је отворила Татјана Матић, министарка трговине, туризма и телекомуникација, која је истакла да се велики број компанија из региона на овом сајму упознаје са тржиштем Србије, и изразила очекивање да ће и овогодишњи сајам у Нови Сад и Србију довести стране компаније и неке од

њих трајно задржати на нашем тржишту. Матић је оценила да је Пољопривредни сајам окупио најбоље што наша земља има у области пољопривредне производње и прехранбене индустрије, као и излагаче из иностранства који су представили најзначајније производе из области аграра, лова и риболова.

Током трајања Сајма, већ традиционално, посетиоци су могли да виде изложбу најсавременије пољопривредне механизације, презентована су најновија техничка и технолошка достигнућа у аграру, при-

мена науке у пољопривреди, одржане изложбе органске хране и оне са ознакама географског порекла, представљено је и богатство домаћег генофонда.

Права „звезда“ на Националној изложби стоке био је трогодишњи бик Мишко, тежак скоро две тоне, који је и победник изложбе. Бик Мишко је одгајен на фарми јунади пољопривредног газдинства Прибаковић у селу Венчац.

У Конгресном центру Сајма одржано је и незаобилазно „Вече шампиона“ на којем су уручени: двадесет и један Вели-

ки шампионски пехар, шест специјалних признања, новинарска награда „Петар Давидовић“, седамнаест награда Најбољи у агробизнису и једна титула Апсолутног лидера квалитета 88. Међународног пољопривредног сајма која је припала компанији ФПМ Агромеханика ДОО из Бољевца.

Новинарско признање Новосадског сајма, „Петар Давидовић“, за континуирано праћење и афирмацију активности сајма, освојио је лист „Пољопривредник“, који 2. децембра слави 65 година постојања.

– Један од излагача пољопривредне механизације је рекао да је затворио уговоре у вредности милион и по евра, а оних са постигнутим пословним успесима има још много. За нас је охрабрујуће што смо организовали безбедан догађај и отворили сезону сајмова на начин који је у складу са амбијентом у ком живимо, и у том смислу ћемо се брзо организовати да већ сада закључимо неке уговоре за следећи сајам у мају – рекао је генерални директор Новосадског сајма Слободан Цветковић на крају ове пољопривредне манифестације.

М. Мектеровић

ПОКРАЈИНА ОБЕЗБЕДИЛА СРЕДСТВА ЗА ЖЕНСКО ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ТУРИЗАМ

Подршка предузетницама

Покрајински секретаријат за привреду и туризам објавио је нове јавне конкурсе у областима привреде и туризма у укупном износу од 70 милиона динара.

Др Ненад Иванишевић, покрајински секретар за привреду и туризам, је тим поводом изјавио да је, у односу на претходну годину, буџет Секретаријата удвостручен, те да су се стекли услови за расписивање нових конкурса, односно, два нова конкурса за доделу бесповратних средстава у 2021. години: за организаторе манифестација у Војво-

дини и за женско предузетништво.

Иванишевић је навео да Секретаријат овим конкурсом додељује субвенције у циљу повећања конкурентности, односно укупног развоја предузетништва и туристичких делатности у АП Војводини.

– Ово су за нас веома важни конкурси. Статистички подаци показују да још нисмо достигли 50 одсто удела жена у власничкој структури привредних друштва. Он износи око 30 одсто на републичком нивоу, а нешто мање на покрајинском, па је стога веома важна подр-

шка предузетницама. У одабору кандидаткиња водићемо рачуна и о томе колико жена запошљавају. Максималан износ по субвенцији је 400.000 динара, а износи су подељени по наменама – истакао је Ненад Иванишевић.

Секретаријат ће конкурсом за женско предузетништво пласирати укупно 20 милиона динара и то по принципу рефундације, а средства су намењена за субвенционисање трошкова за набавку машина или опреме, рачунарске опреме, софтвера или услуга у овој години.

Др Ненад Иванишевић

У вези са конкурсом у области туризма намењеном манифестацијама, Иванишевић је рекао да су средства Секретаријата за организовање или за учешће на манифестацији у укупном износу од 50 милиона динара предвиђена за манифестације које се одржавају или су одржане у периоду од 2. новембра 2020. до 1. новембра 2021. године. **М. Мектеровић**

У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ ОДРЖАНЕ 29. РЕПУБЛИЧКЕ СПОРТСКЕ ИГРЕ ПАРАПЛЕГИЧАРА И КВАДРИПЛЕГИЧАРА СРБИЈЕ

Промоција личних и екипних потенцијала

Републичке спортске игре параплегицара и квадриплегицара Србије одржане су од 21. до 24. септембра у Врњачкој Бањи. Учествовало је око 100 такмичара из Србије, а надметале су се и екипе из региона, из Словеније, БиХ, Северне Македоније и Црне Горе. Манифестација је имала за циљ да особе са повредом кичмене мождине почну или да наставе бављење спортом и да постигну што боље резултате, као наставак своје рехабилитације и социјализације. Ово је уједно била и промоција њихових личних и екипних потенцијала. Игре је, по 29. пут, организовао Савез параплегицара и квадриплегицара Србије.

Такмичаре и госте поздравили су Душан Стевановић, члан Општинског већа Врњачка Бања, председник Савеза параплегицара и квадриплегицара Србије Михајло Паје-

вић, председник Савеза кошаркаша у колицима Владимир Кузмановић, и државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Сретен Селаковић, који је и отворио игре.

Селаковић је нагласио да је приоритет Министарства да свим грађанима обезбеди боље услове за живот и рад, стварајући једнаке шансе за бољу будућност.

– И даље ћемо пружати редовну финансијску подршку Савезу параплегицара и квадриплегицара доприносећи тако континуитету његовог рада. Наставићемо да подржавамо и рад организација које окупљају особе са инвалидитетом, у циљу заступања њихових интереса и реализације различитих инклузивних активности. Такође ћемо продужити са реализацијом кампање „Србија без баријера“, коју смо

покренули у сарадњи са Националном организацијом особа са инвалидитетом Србије – рекао је на отварању игара Сретен Селаковић.

Такмичење је обухватило дисциплине бацање кугле, копља, диска и чуња, затим шах и пикадо, а дан раније је одржано надметање у стоном тенису. У Спортској хали „Владе Дивац“ одржани су ревијални турнири у боћању и кошарци у колицима.

Последњег дана игара за све учеснике приређена је вечера. Проглашени су победници и уручена признања најбољима, као и захвалнице свима који су допринели успешној реализацији игара. Ову традиционалну спортску манифестацију, поред ресорног министарства, подржали су и бројни донатори.

Д. Ивановић

ИЗЛОЖБА РАДОВА ЧЛАНОВА СИР СРБИЈЕ

Креативност особа са инвалидитетом

Крајем августа у просторијама Савеза самосталних синдиката Србије одржана је изложба радова чланова градских и општинских организација Савеза инвалида рада Србије. На изложби се представило двадесетак организација које су у протеклом периоду одржавале различите радионице као пројектне активности за које је средства определило Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

– Те организације су биле позване да пошаљу узорке радова својих чланова и када смо добили сав тај материјал, проценили смо да од тога можемо да направимо богату изложбу. На тај начин смо хтели да покажемо резултате рада нашег чланства и организација, а такође да у то има увид и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања које опредељује средства за такве пројекте – каже Божидар Цекић, председник Савеза инва-

лида рада Србије и члан Савета Владе за питања особа са инвалидитетом.

Према његовим речима, ова изложба је дала идеју да се слична организује и за Сајам „Једнаки“, јер је то јединствена прилика да грађани Србије добију могућност да виде шта све могу и какве таленте имају особе са инвалидитетом.

Божидар Цекић је захвалио Савезу самосталних синдиката Србије који је за ту прилику уступио свој простор, а поставку радова ОСИ је обишао и потпредседник Савеза синдиката Душко Вуковић.

Председник Савеза инвалида рада Србије истиче захвалност и свим организацијама које су успеле да у кратком року доставе своје радове и омогуће да се одржи ова успешна изложба.

Убудуће ће, наглашава Божидар Цекић, такве изложбе бити предвиђене годишњим пројектним активностима, као и заједнич-

Божидар Цекић, председник СИР Србије

ке седнице са председницима градских и општинских организација.

М. Јовановић

Одлична организација

У природном амбијенту, на травнатим теренима окруженим четинарском шумом у селу Камена Гора, познатом по туристичко-излетничким потенцијалима, одржана је 9. септембра ове године Мини олимпијада спорта, здравља и културе трећег доба за удружења пензионера Златиборског округа. Организатор и домаћин било је Удружење пензионера из Пријепоља које је, уз добротворство малих и средњих привредника, људи великог срца, и уз суфинансирање Покрета трећег доба Србије (ПТДС) и Спортског савеза Пријепоље 2020, успело да обезбеди средства за одржавање ове спортско-рекреативне смотре. Олимпијада је одржана према свим прописаним епидемиолошким мерама о личној заштити.

На смотри је наступило осам екипа удружења пензионера са скоро 50 такмичара из: Ариља, Бајине Баште, Пожеге (УИР), Прибоја, Севојна, Сјенице, Пријепоља и СМУП-а из Београда, који су се такмичили ван конкуренције. Победник такмичења је екипа из Пријепоља која је од шест такмичарских дисципли-

на освојила четири прва места, друго место освојило је Ариље, а треће Бајина Башта. Победници по дисциплинама добили су пехаре, за освојено друго и треће место дипломе, а сви учесници захвалнице.

Редак је пример да се Мини олимпијада одржи у природи, у сеоском амбијенту, далеко од урбаних услова, асфалтних терена и спортских полигона. За ову локацију организатор је добио снажну подршку власника заштићене природне средине из братства Глушчевића.

Екипа Удружења из Пријепоља се и до сада снажно афирмисала у овој сфери активности јер је освојила више од 50 пехара и медаља. Али спортска достигнућа ове Мини олимпијаде нису једино мерило њене успешности и значаја. И овај сусрет је био проткан искреним дружењем, обновом сећања на минута такмичења, освежавањем раније скованих пријатељстава и склапањем нових познанстава. Утисак су употпунили културни ствараоци – аматери из пријепољског удружења који су изве-

ли програм рецитирајући песме и сопствене радове, свирали на двојницама и хармоници и певали песме уз струне гусала. На крају је уследила заједничка песма домаћина и гостију (химна пријепољских такмичара), свирка и игра у колу.

У припреми Мини олимпијаде Удружење је имало снажну подршку и координацију са представницима ПТДС, а игре је отворио заменик председника ИО ПТДС Александар Аврамовић. Учеснике и госте је у име локалне самоуправе поздравио Владимир Бабић, председник општине Пријепоље. Обратио се и председник Удружења пензионера општине Пријепоље, Љубиша Вуковић. Јединствено је мишљење, које су исказали такмичари, представници удружења и гости, да је Мини олимпијада припремљена и реализована веома успешно. Она је само један од примера, међу бројним активностима, ангажовања старијих, у којима они промовишу умеће живљења у трећем добу и потврђују креативност и могућност организовања пензионера у разним сферама друштвеног живота.

Љубиша Вуковић

МИНИ ОЛИМПИЈАДА ПЕНЗИОНЕРА СРЕМА

Бодар такмичарски дух

Удружење пензионера Сремске Митровице организовало је 7. септембра ове године, у хали „Пинки“, Мини олимпијаду спорта, здравља и културе трећег доба за Сремски округ.

На малој Олимпијади учествовали су чланови удружења пензионера из седам сремских општина: Руме, Ирига, Инђије, Пећинаца, Старе Пазове, Шиде и Сремске Митровице. Они су се такмичили у брзом ходању, кошарци, фудбалу, пикаду и шаху.

Код припадника трећег доба такмичарски дух је био као у најмлађим данима. Борили су

се на свим пољима за бодове који ће одлучити победника, мада су многи изјавили да су већ победили сви који су се одазвали овом такмичењу.

Организација тог спортског дружења је била одлична а домаћин, Удружење пензионера из Митровице, имао је у томе подршку градске управе, као и појединих привредника. Све то је допринело изузетно лепој атмосфери која је владала на Олимпијади, на којој је учесницима било омогућено и мерење притиска и шећера у крви.

Након надметања на спортским бориштима, уприли-

чена је свечана Скупштина поводом 75 година постојања Удружења пензионера града Сремска Митровица. Приређен је богат културно-умет-

нички програм, а присутне је поздравио и начелник Градске управе за културу и спорт, Васил Шего.

Г. О.

ЛИКОВНА КОЛОНИЈА СИР ВОЈВОДИНЕ У СРЕМСКОЈ КАМЕНИЦИ

Смотра сликарског стваралаштва

Дванаеста ликовна колонија Савеза инвалида рада (СИР) Војводине одржана је 6. септембра ове године у ресторану „Фрушкогорска тераса“ у Сремској Каменици. Према речима Стане Свиларов, председнице СИР Војводине, 23 сликара из општинских организација инвалида рада Врбаса, Бечеја, Бачке Тополе, Бачке Паланке, Ковачице, Куле, Оџака, Титела и градске организације Панчева насликало је 25 слика у инспиративном и предивном амбијенту Фрушке горе. Свиларов је навела да је у оквиру колоније одржано и предавање на тему „Креирање мера и активности које подстичу укључивање инвалида рада у различите садржаје – смотра стваралаштва – сликарска радионица“. О овој теми је говорила Јелена Бадњевац Ристић, сликарка и историчарка уметности из Панчева, добитница признања Повеља Светог Луке.

Овој ликовној манифестацији присуствовали су и Милош Урошевић, помоћник покрајинског секретара за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Ања Шаргин, Марија Томић и Љубица Арсенијевић из Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Станко Нимчевић, потпредседник Савеза инвалида рада Србије, чланови Извршног одбора СИР Војводине и стална сарадница на ликовним колонијама Савеза, академска сликарка Дубравка Недовић.

Отварајући манифестацију Милош Урошевић је истакао дугогодишњу одличну сарадњу ресорног Покрајинског секретаријата са организацијама инвалида рада

Учесници Дванаесте ликовне колоније СИР Војводине

у Војводини и поручио да ће се та пракса наставити.

Ања Шаргин је навела да је задовољна одзивом чланова СИР Војводине на Колонији, насликаним радовима, као и изабраним темама које је стручно обрадила Јелена Бадњевац Ристић.

Аутори су за своје радове са темама по слободном избору користили сликарске технике уље на платну и акварел.

Светислав Аларгић, члан ИО СИР Војводине, похвалио је пословично одличну

сарадњу Савеза и општинских организација инвалида рада из Војводине приликом организације оваквих манифестација, али и у другим областима.

Ову програмску активност под називом „Програм за развој социјалних вештина – креативне и уметничке радионице – Дванаеста ликовна колонија чланова инвалида рада – Нови Сад 2021“ подржало је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

М. Мектеровић

НЕГОТИН ДОМАЋИН РЕГИОНАЛНЕ ОЛИМПИЈАДЕ ТРЕЋЕГ ДОБА

Најважнији активан живот

Двориште Педагошке академије у Неготину 26. августа је било место окупљања чланова удружења пензионера из источне Србије, који су диван дан искористили за дружење и такмичење у разним спортским дисциплинама на Првој олимпијади спорта, здравља и културе источне Србије. Олимпијаду је организовало Удружење пензионера општине Неготин, уз финансијску подршку Покрета трећег доба Србије, локалне самоуправе – која је била генерални покровитељ манифестације, и донатора.

Ова смотра у славу олимпијских вредности и духовне и физичке активности окупила је више од 40 такмичара из Неготина, Кладова, Бора, Бољевца, Зајечара, Књажевца, Сокобање и Ниша, а са жељом да и у трећем добу активно одговоре на

све изазове, чланови тих пензионерских организација надметали су се у малом фудбалу, кошарци, пикаду и стрељаштву.

Победили су најбољи али, како се могло чути, победило је у првом реду заједништво, хармонија духа и тела, активни начин живота у трећем добу као најбољи вид успешног и достојанственог живота сваког појединца.

Учеснике Олимпијаде поздравили су у име организатора Властимир Абрашевић, председник Удружења пензионера општине Неготин, а у име локалне самоуправе Богдан Гугић, заменик председника општине Неготин. Абрашевић је навео да је то изванредна прилика да пензионери покажу да су активан друштвени чинилац и да желе да дају конструктиван допринос свим дешавањима у средини у којој живе.

Домаћини из Удружења пензионера општине Неготин припремили су богат културно-уметнички програм, а учесници и гости су били у прилици да погледају и изложбу народних ношњи неготинског краја, као и изложбу радова са прошлогодишње колоније сликара и иконописаца Покрета трећег доба Србије.

Г. О.

Боље памћење, лепши живот

Отово свакодневно слушамо колико је значајна физичка активност за наше здравље, како смањује ризике од разних болести – од кардиоваскуларних до канцера, али често мање обраћамо пажњу да је и нашем мозгу потребна вежба да би сачувао виталност и оштрину. Како се услед доминације дигиталног света смањује број људи који читају у своје слободно време, добро је да се подсетимо бројних благодети које читање има на људе свих животних доба, а посебно на старије.

Иако нам многе ствари постају теже с годинама, читање не мора да буде једна од њих. Без обзира на врсту штива у којој уживате, позитивни утицаји које читање има на наш организам – од квалитетнијег сна и поспешивања памћења, до смањења анксиозности и стреса – чине да то није само обичан хоби, већ нешто у шта треба свесно да инвестирамо своје време.

Губитак памћења је проблем који најчешће често прати процес старења. Против тог проблема се можемо борити на разне начине, укључујући и читање као један од најједноставнијих. Читање књиге захтева добар фокус и концентрацију. Потребно је пратити радњу, ликове, догађаје, све то ставља нашу меморију на тест, а свако ново

Ова способност позната је као течна (флуидна) интелигенција и опада са годинама. Велика студија спроведена у Америци на становништву од 25 до 74 године открила је да су, без обзира на године, они који су свакодневно стимулисали свој мозак и постављали му изазове, уз помоћ различитих активности попут читања, имали знатно боље резултате на тестовима течне интелигенције од оних који нису.

Стрес и анксиозност су постали наша свакодневица која не заобилази ни старије грађане, који често имају потешкоће да их превазиђу. Добра вест је да је читање књига један од бољих начина да се боримо са стресом. Када је реч о опуштању и релаксацији, „изгубити се“ у страницама добре књиге боље је од слушања музике, испијања кафе, па чак и одласка у шетњу – тврде истраживачи Универзитета у Сасексу. Наводи се да је потребно само шест минута, од тренутка када се удубимо у читање, да се пулс снизи а мишићи опусте. С друге стране, истраживање спроведено на Универзитету у Торонту показало је да људи који често читају ређе реагују импулсивно и склонији су томе да размисле пре него што одреагују. То значи да су они који редовно читају боље „опремљени“ да смање нервозу и носе се са несигурностима које доноси живот.

Још један од проблема са којима се сусрећу старије генерације представљају осећај усамљености и депресија. Књиге нам помажу да се сконцентришемо на оно што читамо, скренемо пажњу са тренутних проблема и бар привремено превазиђемо депресију и осећај усамљености. Страве-

ни читаоци воле и да поделе своје мишљење са другима што ствара прилику да се упознамо и повежемо са новим људима. Чак и у време пандемије, када је дружење најчешће сведено на минимум, постоји могућност прикључивања виртуелном онлајн клубу читалаца, преко ког из удобности свог дома можете уживати у разговору о омиљеној књизи.

Из чувене Мејо клинике указују на још један бенефит од читања. Креирање ритуала пред спавање, као што је читање у кревету, сигнализира телу да је време за спавање и већ дуго се сматра сигурним начином да лагано утонете у сан. Ова навика боље подстиче спавање него гледање телевизије или гледање на екран мобилног телефона, таблета, рачунара... У ствари, доказано је да ови уређаји држе човека дуже будним, па чак и ремете одмор. Зато замените ТВ емисију добром књигом и уживајте тонући лагано у сан.

Када оставимо пословни свет иза себе и одемо у пензију, постоји опасност да упаднемо у колотечину свакодневице, да се препустимо гледању телевизије по цео дан и пасивном стилу живота. Потрудите се да уместо тога време које имате на располагању искористите како бисте се посветили неком хобију, па зашто то не би било читање. Поред тога што читање не изискује физички напор, никакву посебну опрему (сем чланске карте неке од библиотека), оно помаже да останете ангажовани и у току са дешавањима. Не треба занемарити ни студију Универзитета Јејл која је показала да читање три и по сата сваке недеље продужава живот за 23 месеца. Стога не одлажите.

Драгана Лукић Лазовић

Библиотеке – повољности за пензионере

Библиотека града Београда и библиотеке које припадају њеној мрежи имају посебне погодности за пензионере, па тако пензионери до 65 година плаћају умањену чланарину која износи 600 динара годишње, а особе старије од 65 година имају право на бесплатно учлањење. Књижаре, с друге стране, немају специјалне погодности за пензионере али већина има попусте за чланове свог клуба читалаца, који се крећу и до 40 одсто.

сећање које формирамо доприноси стварању нових и јачању старих синапси, што унапређује краткорочно памћење. Различита истраживања показала су да они који се током живота редовно баве активностима које стимулишу ум (као што је читање) спорије губе памћење, да су код њих дуже очуване когнитивне функције и успорен настапак деменције и Алцхајмерове болести.

Читање је активност која ангажује и активира мозак на начин који чува и одржава наше аналитичке вештине, али и способност расуђивања, што нам је све неопходно како бисмо дуже могли самостално да функционишемо и решавамо проблеме са којима се сусрећемо.

МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ФОЛКЛОРА ТРЕЋЕГ ДОБА У ЛЕСКОВЦУ

Заиграле старине „лесковачку четворку“

На Великој сцени лесковачког Народног позоришта 7. септембра одржан је дванаести Међународни фестивал фолклора трећег доба, након годину дана паузе због пандемије коронавируса. Организатори фестивала били су Удружење пензионера града Лесковца, КУД „Пензионер“ и Фолклорна секција „Сава Чокот“, а на манифестацији су наступили фолклораша из Бољевца, Смедеревске Паланке, Врања, Крагујевца, Зајечара, из Куманова и Кавадараца из суседне Северне Македоније, и из града домаћина.

Због епидемиолошких разлога на приредбу нису стигли ансамбли из Неготина и Ниша, као ни из Софије и Перника из Бугарске.

– Сви овде присутни су вакцинисани, неки два пута, а више нас и три пута. Испоштовали смо све мере заштите распоредом седешта и предвиђеном дистанцом. Ми старији смо веома дисциплиновани када је у питању очување здравља – рекао је Братислав Здравковић, председник Удружења пензионера града Лесковца и координатор активности пензионера у Јабланичком управном округу.

Дефиле искусних фолклораша и појаца изворних песама прошао је улицама

Гости из Куманова извели перформанс „Биљана платно белеше“

Лесковца, а госте и домаћине ових јединствених сусрета трећег доба у име града поздравила је др Лидија Димитријевић, заменик градоначелника Лесковца.

А на сцени Народног позоришта ређале су се игре – гости из Северне Македоније, КУД „Ђоко Симоновски“ из Куманова, извели су незаборавни сценски перформанс „Биљана платно белеше“, док су се њихове колеге из Кавадараца представиле изворним песмама и играма из Велешке котлине. Пензионери и инвалиди рада окупљени у КУД „Златно доба Бољевац“ наступили су са сплетом игара из Црноречја, а игре из Шумадије представила је сјајна играчка група, КУД „Доња Јасеница“ из Смедеревске Паланке. КУД „Лепеница“ из Крагујев-

ца такође је, уз громки аплауз, подсетило како се играју шумадијске игре, овога пута у кореографији Данице Љујић. Ипак, према незваничној оцени стручњака за фолклор, најјачи утисак оставило је Културно-уметничко друштво „Пензионер“ из Зајечара влашком игром „Гагуз из Неготина“. На крају сусрета играча и певача лесковачке комшије Врањанци својом игром подсетили су на суштину „јужњачког“ темперамента.

Домаћин фестивала фолклора трећег доба била је Весна Ђорђевић. Све наступе је, са пуно знања и шарма, најављивала водитељка Слађана Младеновић, а соло-певаче успешно је пратио вокално-инструментални састав КУД „Пензионер“ из Лесковца.

Т. Стевановић

ПЕТНАЕСТИ ДАНИ БАНИЦЕ У БЕЛОЈ ПАЛАНЦИ

Јубилеј, уз поштовање мера

Манифестација Дани банице традиционално је и ове године одржана у Белој Паланци где су се, у парку „Врело“, три дана дружили гости и учесници. Петнаеста „Баницајада“, у организацији Туристичке организације Беле Паланке, а под покровитељством општине Бела Паланка, Министарства државне управе и локалне самоуправе и Министарства туризма, трговине и телекомуникација, промовисала је на најбољи начин традиционалну питу од суканих кора, обичаје, културу и наслеђе овог краја Србије. За оне који не знају, баница је бесквасна пита од суканих кора, пуњена преврелим сиром и заливена машћу, а по њој је ова варош у Пиротском округу позната и ван граница Србије.

Због епидемије коронавируса програм је претрпео одређене промене, од којих је највећа – смањење броја учесника на 140 такмичара.

Манифестација је окупила велики број посетилаца који су могли да уживају у разним врстама пита (са сиром, празилуком, зељем, печуркама, као

и са вишњама, боровницама...), али и у богатом културно-уметничком програму, радионицама, страној кухињи. У Врткином врту представили су се и произвођачи вртке, аутохтоне врсте паприке, која се узгаја само у Белој Паланци.

Такмичарски део „Баницајаде“ одржан је другог дана,

а учесници су се надметали у припреми традиционалне слане и слатке банице, банице од интегралног брашна и креативне банице. Према одлуци стручног жирија, у интегралној варијанти најбољу баницу је направила Јулија Вељковић из Ниша, у креативној категорији победница је Марија Петковић из Ражња, најбољу слатку баницу направила је Силвана Пенкеш из Беле Паланке, а слану Љиљана Ћирић такође из Беле Паланке. Најбоља међу најбољима је Драгана Милошевић из Беле Паланке, док је најбоље аранжиран сто имала Драгана Станковић из Пирота. У дечијој олимпијади у припреми банице прво место освојио је Матеја Станојевић из Црвене Реке.

Д. Голубовић

Репете за „банатски фруштук“

То што је најтежа бундева од 527 килограма изложена на кикиндским 36. Данима лудаје стигла из Мађарске и што је њен одгајивач Тибор Кокаи први из иностранства који је понео ту победничку титулу, већ представља изненађење. Оно је тим веће што је и другопласирани примерак поникао такође у тој суседној држави. Њега је одгајио Ласло Кеслер. Најдужи врг са 331 центиметром однеговао је Кикинђанин Горан Лазић, а и вице-шампион је његов производ.

Занимљивост овогодишње светковине представља и податак да је традиционални „банатски фруштук“ (доручак) плануо већ првог дана сервирања на Градском тргу. Другог дана је такође тражено репете специјалитета не само од бундеве, већ и од других слатких и сланих надева. Поред већ

Нико не одолева изазову примамљивог залагаја

убичајених пита, мафина, проја и других тестенина, бундева се удевала и у сладолед, а њен укус је садржавало чак и пиво. Поред пита бундеваре са комбинаваним додацима, веома су биле тражене и „свињарије“: мајушке, шваргле, крвавице, чварци, белолучне кобасице, барена и димљена сланина,

о шункама да не распредамо. Било је и појачања месним производима познатим у другим поднебљима.

Намирнице које су понуђене посетиоцима не само за дегустацију, већ и за окрепљење и добар празнични апетит, учвршћују додатни комплимент гастрономији на Данима лудаје.

Тако да се може слободно констатовати: „Ал' се и сад добро једе“.

Сви богати и разноврсни програми овогодишњих Дана лудаје били су посетиоцима доступни бесплатно. Сва четири дана трајања ове манифестације није наплаћиван ни паркинг за возила. Атмосферу су у вечерњим сатима узносили уметници и естрадне звезде Србије.

И ове године учесници и извођачи разноликог програма били су из свих редова – од предшколаца, преко основца и средњошколаца, средње генерације, до старина који су импоновали својим животним искуством. Нажалост, први пут је изостао наступ чланова Културно-уметничког друштва пензионера „Сунчана јесен“ због болести приличног броја солиста и хориста.

С. Завишић

У ЋУПРИЈИ ЧЕТРДЕСЕТИ ПО РЕДУ МАТИЋЕВИ ДАНИ

Лауреат млади песник Коста Косовац

Позната књижевна манифестација „Матићеве дани“, посвећена великану српске књижевности, надреалисти, академику, дипломати Душану Матићу, одржана је у Ћуприји од 9. до 13. септембра. Манифестација, коју организује ћупријска Народна библиотека „Душан Матић“, отворена је изложбом фотографија насталих током четири деценије њеног трајања. Циљ ове приредбе је, пре свега, промовисање и афирмација младих поетских стваралаца, а у завршном делу проглашава се лауреат књижевне награде „Матићев шал“.

– Многи млади песници свој први аплауз добију у Ћуприји и тако оснаже и крену путем успеха у доказивању на

књижевном небу Србије али и шире – нагласила је приликом најаве манифестације директорка ћупријске библиотеке, Љиљана Ђорђевић.

На градском тргу председник општине Ћуприја, Јовица Антић, свечано је отворио „Матићеве дане“ истакавши да је Душан Матић велики српски песник и писац, али и Ћупричанин.

Након тога стихове Матићеве песме „Море“ на француском и српском језику интерпретирале су ученице ћупријске гимназије Марта Петковић и Александра Станковић, а професор Владан Цветковић, у улози Душана Матића, говорио је песму „Теци

реко“. У музичком делу програма наступио је дует Предраг Качавенда и Јован Станојевић.

У оквиру манифестације у Летњој читаоници Народне библиотеке „Душан Матић“ предавање на тему „Српски уметници у Паризу – љубав која траје“, одржала је проф. др Ирина Суботић из Београда,

професорка историје уметности на Академији уметности у Новом Саду.

Збирка песама младог песника из Београда Косте Косовца „Џемпери за камење“, освојила је „Матићев шал“, награду књижевне манифестације „Матићеве дани“. Реч је о награди песнику до 27 година за најбољу прву књигу песама обја-

Изложба фотографија „Сећање“

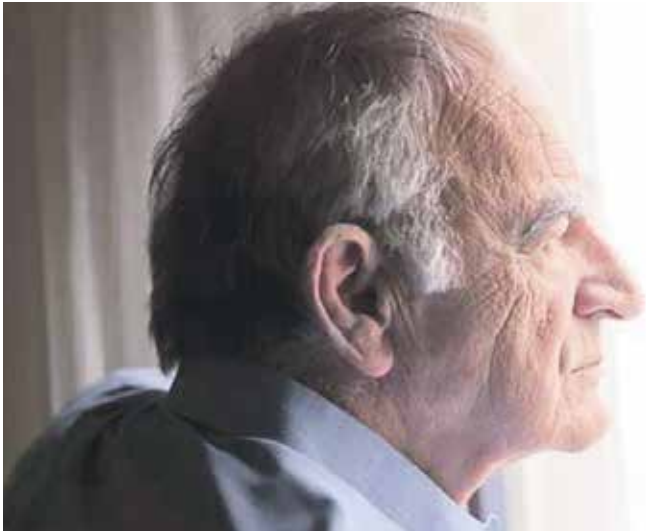

Коста Косовац

вљену између две манифестације.

Јована Митровић, млада уметница из Врања, овогодишња је добитница награде за најбољи рад на уметничком ликовном конкурс у оквиру ове књижевне манифестације.

А. Грковић

Љубав, подршка и разумевање

Сваког септембра окупљају се стручњаци широм света како би подigli свест људи и оспорили стигму која окружује деменцију. Већ десет година 21. септембра обележава се и Светски дан борбе против Алцхајмерове болести, који прати и глобални извештај о овој болести.

Према подацима Светске здравствене организације, тренутно више од 55 милиона људи широм света живи са деменцијом, а сваке године има скоро 10 милиона нових случајева. Како се удео старијих у популацији повећава у скоро свакој земљи, очекује се да ће тај број још више расти.

Деменција се дефинише као губитак претходне менталне способности у бар две области, са даљим погоршањем, а Алцхајмерова болест је њен најчешћи облик – она је разлог 60-70 одсто случајева деменције. Деменција је тренутно седми водећи узрок смрти међу свим болестима и један од главних узрока инвалидитета и зависности међу старијим особама.

Кључни налази Светског извештаја о Алцхајмеровој болести за 2021. годину фокусирају се на касну дијагностику упозоравајући да чак 75 одсто људи са деменцијом на глобалном нивоу није дијагностиковано, што представља око 41 милион људи. Поред касног дијагностиковања, извештај као други велики проблем истиче друштвену стигму, самостигматизацију и лекарску стигму, што још погоршава то ионако тешко путовање. Чак 33 одсто лекара анкетираних за овај извештај верује да се ништа не може учинити у вези са деменцијом, односно да је труд узалудан.

У том смислу овогодишњи извештај о Алцхајмеровој болести, између осталог, препоручује да здравствени системи уведу годишње неуролошке прегледе за старије од 50 година, превентиву и промовисање стратегије за смањење ризика, јер је пра-

вовремено дијагностиковање кључ лечења али и организовања неге и подршке.

Деменција је синдром у којем долази до погоршања когнитивних функција изнад онога што би се могло очекивати као уобичајена последица биолошког старења. Она утиче не само на памћење, већ и на размишљање, оријентацију, разумевање, способност учења, језик и просуђивање, и то на сваку особу различито, у зависности од узрока, других здравствених проблема и когнитивних функција које је особа имала пре него што се разболела.

Знаци и симптоми повезани са деменцијом могу се појавити у три фазе. Рана фаза деменције често се занемарује јер је почетак постепен, а уобичајени симптоми могу укључивати заборавност и губљење појма о времену и простору. Како деменција напре-

рецимо, учесталост Алцхајмерове болести удвостручује сваких пет година након 65. године старости. Како популација стари, болест погађа већи проценат људи. Тренутно неко у САД развија Алцхајмерову болест сваких 66 секунди.

Међутим, иако деменција углавном погађа старије особе, она није неизбежна последица старења. Надаље, деменција не погађа искључиво њих – у девет одсто случајева почетак симптома је уочен пре 65. године живота. Глобално, деменција има несразмеран утицај на жене – број година живота са инвалидитетом као последицом деменције је за око 60 одсто већи код жена него код мушкараца.

До сада развијени лекови против деменције и терапије за промену болести имају ограничену ефикасност и првенствено су намењени за Алцхајмерову болест, али су бројни нови третмани тренутно у различитим фазама клиничких испитивања. Много се, међутим, може понудити за подршку и побољшање живота особа са деменцијом и њихових неговатеља и породица, као и за превентиву. Студије показују да људи могу смањити ризик од когнитивног пада и деменције ако су физички активни, не пуше, избегавају штетну употребу алкохола, контролишу своју тежину, здраво се хране и одржавају здрав крвни притисак, холестерол и ниво шећера у крви. Додатни фактори ризика укључују депресију и друштвену изолацију, што нас поново враћа на социјалну укљученост и терапеутски значај дружења и комуникације. При томе, битно је да никад не заборавимо да је свака особа јединствена, са својом животном историјом и личношћу, и да је веома важно фокусирати се на оно што та особа још увек има, а не на оно што је можда изгубила. Односно – на оно што она осећа, уместо на оно чега се не сећа.

М. Јовановић

Дневни боравак у Београду

Процењује се да у Србији живи више од 200.000 људи са Алцхајмеровом болешћу, а у Београду око 25.000. Обележавајући 21. септембар, Српско удружење за Алцхајмерову болест (СУАБ) и удружење „Снага пријатељства“ – Amity поздравили су најаву градских власти о отварању првог Дневног боравка за особе са деменцијом при Геронтолошком центру у Београду до 2023. године. Иначе, већ пола године на Новом Београду функционише Дневни боравак за оболеле од деменције који воде ова два удружења и породице оболелих.

дује у средњу фазу, знаци и симптоми постају јаснији – заборављање људи и догађаја, чак и недавних, збуњеност, све веће потешкоће у комуникацији, промене у понашању, често и лутање, потребу за помоћи око личне неге. Касна фаза деменције је готово потпуна зависност и неактивност. Оболели тешко препознају родбину и пријатеље, имају потешкоће при ходању, потребу за све већом помоћи, доживљавају промене у понашању које могу да ескалирају до агресије.

Извештаји америчког Националног института за старење указују на то да се,

Мањак беба забринуо и Британце

Од 1965, када је била на врхунцу, стопа рађања у Уједињеном Краљевству је преполовљена – шта се предлаже да се тај проблем реши

Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске, како гласи званичан назив државе коју најчешће помињемо као Велика Британија, управо се суочава са феноменом о којем се увелико дебатује у остатку развијеног света – са мањком беба.

Тамошњи институт Фондација друштвеног тржишта (Social Market Foundation – SMF) објавио је налазе своје студије по којима је данашња стопа рађања у земљи упола мања од оне из средине шездесетих година прошлог века, што је ситуација која би могла да доведе до „дугорочне економске стагнације“.

Логика је једноставна: мање деце подразумева да ће, кад одрасту, бити мање запослених, па ће сходно томе бити и мањи БДП, а државне финансије нестабилније.

Демографске бројке су све неповољније: од десет становника троје су већ старији од 65 година, док ће се око средине века тај однос повећати на четири.

Стопа рађања у Енглеској и Велсу, конститутивним државама Уједињеног Краљевства, према изнетим подацима, била је на врхунцу 1964 – 2,93, док је прошле године једва добацила до 1,58, дакле ни близу стопе од 2,1 која обезбеђује просту репродукцију становништва и демографску стабилност.

Ситуација је још тежа у Шкотској, где је данашња стопа рађања само 1,29.

Суморна демографска будућност притом не очекује само Британце: SMF студија наводи да ће на крају овог века очекиване стопе рађања, не буду ли либерализоване политике ими-

грације, бити такве да ће се смањити укупан број становника у чак 183 од 195 данашњих држава света.

У неким од њих, поименце Јапану, Италији, Шпанији и Тајланду, број житеља ће притом бити више него преполовљен.

Шта Британци могу да учине да своју демократску драму ублаже?

Прва опција је увођење „пронаталних“ политика које би парове и мале породице стимулисале да имају више деце и жене подстакле да на свет доносе више беба.

Аутори студије, међутим, напомињу да су у том погледу на „клизавом терену“, јер је у питању интервенција државе у сферу интима и приватности.

Имајући у виду деликатност теме, британска студија се усредсређује на такозвани јаз плодности: чињеницу да је број беба које би парови желели да имају већи од броја беба које доносе на свет. Најзад, нуди се и више одговора на питање шта држава може да учини да се повећа национална плодност.

На глобалном нивоу, постоје так земаља које имају озваничене политике за подстицање рађања у сталном је порасту: према подацима Уједињених нација, таквих је 1975. било тек десет одсто, док их је 2015,

последње године за коју је сређена статистика за ову област, било 28 одсто.

Наводи се неколико примера разноврсности и креативности пронаталних политика: географски нам је најближи мађарски где су уведене субвенције за куповину станова које расту сразмерно са бројем деце коју нека породица има.

У Француској су на снази пореске олакшице: свака нова беба значи да ће њени родитељи мање давати држави. Јапан се пак посветио оригиналном начину да се створи „компатибилна“ породица, користећи за то све популарнију технологију вештачке интелигенције.

У Аустралији је десет година постојало новчано награђивање за свако новорођенче у износу од 3.000 до 5.000 аустралијских долара (2.256 – 4.261 евро). Сличан програм има и Француска, где је стимуланс 950 евра по беби. У овом погледу дарезљивији су Финци, где се ове стимулације исплаћују на нивоу округа и добацују чак до 10.000 евра. Пољска има програм 500+: надокнаду од 100 евра месечно за свако новорођено дете...

Закључак је да „бејби бонуси“ као елементи популационих политика генерално повећавају стопе плодности, мада не до, са

становишта државе, пожељних и потребних нивоа. Општи је такође закључак да премошћавање „јаза плодности“ зависи и од доступности установа за дневни боравак деце, што мајкама омогућава да се благовремено врате на своја радна места.

Уједињено Краљевство нема дефинисану про родну политику, али студија SMF института препоручује да први корак буде нека врста радне групе састављена од експерата из разних владиних ресора чије би препоруке биле подлога за акцију надлежних министарстава.

Препорука је да евентуална популациона политика у сваком случају буде „либерална“, да би морала да буде оверена у парламенту, по могућству консензусом, а најављује се и опција „популационог теста“: да свака владина мера садржи и процену њеног демографског утицаја.

На крају, у студији се износи и податак да се нису обистиниле наде да би пандемија, због мера ограничавања слободе кретања и социјалних контаката могла да за резултат има повећање броја беба. Према досадашњем току ствари, 2021. би најиме могла да донесе нови пад natalитета.

М. Бекин

БОГАТА АКТИВНОСТ ЈАГОДИНСКИХ ПЕНЗИОНЕРА

Братска посета из Лепосавића

Удружење пензионера Јагодина угостило је недавно 130 чланова Удружења пензионера из Лепосавића. У предивном амбијенту Кочиног Села код чувеног храма поред Мораве (на слици), они су по старом српском обичају дочекани хлебом и сољу.

Видно узбуђен лепим дочеком, председник организације из Лепосавића, Радосав Милуновић, захвалио је новим пријатељима на добродошлицу у име свих 2.500 чланова удружења. Посета је била лепо испланирана и дан је протекао у обиласку града и његових знаменитости, да би се завршио дружењем у Дому пензионера у Јагодини.

Овакви сусрети су настављени па су Јагодинци дочекали и пензионере са Чукарице из Београда, а ускоро очекују и пријатеље из Сечња и Новог Сада.

Председник Удружења пензионера Јагодине, Часлав Ђорђевић, наводи да је око три хиљаде најстаријих суграђана поново у овој години добило могућност не само да путује, већ и да побољша животни стандард. При крају је испорука

огревног дрвета и угља који се плаћа на 10 рата, најугроженијим породицама пензионера подељено је 150 прехранбених пакета, а недавно је јагодински Црвени крст донирао 28 пакета пензионерима који живе у селима. У наредном периоду ће болесним и усамљеним члановима на селу бити однето још 200 пакета, такође у сарадњи са Црвеним крстом. На опоравак у бањска лечилишта отићи ће

174 пензионера са ниским примањима.

На Мини олимпијади трећег доба у Параћину екипа од 12 чланова овог удружења освојила је прво место у округу. У плану су и излети уколико епидемиолошка ситуација дозволи, на бербу грожђа у Тополи, као и посета манастиру Тумане.

И културно-уметничко друштво које ради у оквиру Удружења пензионера има своје

активности и наступе. Сваких 15 дана пензионери се проведе уз музику, поштујући све мере заштите од ковида 19.

Бројне су и активности на побољшању услова рада у Дому пензионера, у току је замена столарије у радном простору. Има много планова, међутим, сви они зависе од здравствених мера које буду донете због коронавируса.

А. Ђорић

ЗРЕЊАНИН И ОКОЛИНА: И РАВНИЦА МЕЊА ИЗГЛЕД

Салашни тону у заборав

Мужља је једна од највећих месних заједница Зрењанина. Сам назив насеља потиче од речи музара, јер су на овом терену живели пастири. За време Аустроугарске монархије почиње насељавање Немаца, Срба, Мађара, Словака и Румуна у ове крајеве.

Колонизација Мужље почела је 1890. године када угарска Краљевска комора јужно од Зрењанина (тадашњег Бечкерека) насељава 420 мађарских породица. Они су подигли насеље на добијеним парцелама, сазидали породичне куће, а свака породица је добила и осамнаест јутара до тада још

необрађиваног земљишта, рит или пашњак. Требало је то мукотрпним радом дотеривати да постане плодна земља, која је била далеко од самога центра Мужље. Испод села се и дан-данас протежу пашњаци и ритска земља која је углавном неплодна. Боље земљиште било је далеко од села чак и тридесетак километара, пут лети прашњав а зими блатњав... Тако су многобројне породице, да би олакшале свакодневни живот, започеле подизати салаше.

Породица Бошков и данас на салашу у Мужљанском ритку чува стари салашарски живот

Јанош Милер

и традицију. Потомак Љубомир Бошков, рођен у Мужљанском ритку, радни век је провео и пензију дочекао у зрењанинској клиници БЕК, али салашу се увек враћа.

Недалеко од његовог салаша налази се салаш Ференца и

Каталин Ердеи, а у близини села познати „Пони салаш“ у власништву Јаноша и Иренке Милер.

Јанош и Иренка су рођени у Торди, у сеоској породици. Јанош је од рођења волео плодну земљу, а коње највише. Када су остали без посла у време

У животу све умерено...

Бивши здравствени радник, медицински техничар лесковачке Опште болнице, Милутин Луте Илић, најстарији је члан лесковачког Удружења пензионера које броји 18.500 чланова.

Милутин је рођен на велики хришћански празник Велику Госпојину, 28. августа 1921. године, у сиромашној породици у лесковачком радничком насељу Подворце. На тај дан ове године, у друштву породице и бројних пријатеља, затим градоначелника Лесковца др Горана Цветановића и потпредседнице Извршног одбора Удружења пензионера града Лесковца, Снежане Марковић, прославио је Милутин 100. рођендан.

Како и приличи, на столу је била велика торта, поклон града, и бокал доброг вина. Уручујући поклоне градоначелник је слављенику честитао на дуговечности и потомству.

Милутин се четири пута женио. Три пута је, на његову жалост, остајао удовац, и данас је у четвртом браку са Горданом, од њега млађом скоро четири деценије. Милутин има два сина, две унуке и два праунака.

– Гоца ми пуно помаже. Волим винову лозу, имам лепа шпалир, и волим добро вино као своју Гоцу. Винову лозу обрађујем сам, сам је режем и штитим од болести. Гајим и поврће и воће на плацу, али и у оближњем селу. Гоца ми, кад заврши свој посао, у све-

Градоначелник Лесковца са слављеником Милутином

му помаже. Једем све што она лепо спреми, па попијем мало винца, али све умерено и тако годинама – прича овај крeпки стогодишњак.

Чика Милутин, како га зову суседи, радо је виђен а млађи воле да слушају његове мудре савете. У месној заједници „Марко Црни“ у Лесковцу, чији је био дугогодишњи активиста, пуни су речи хвале за свог најстаријег житеља.

– На подручју Лесковца живи 429 грађана старијих од 90 година. Већина њих је својим радом и богатим искуством дала значајан допринос развоју града и ми то не заборављамо и од њих увек учимо – рекао је на пригодном слављу у породици Илић градоначелник Лесковца, Горан Цветановић.

Окупљени гости пожелели су чика Милутину још много година среће и безбрижног живота. **Т. Стевановић**

транзиције, решили су да купе имање и крену са узгојем свиња, и то искључиво мангулица. Тако су започели а данас и проширили живот у Мужљанском риту.

– Најпре сам изградио салаш, имао сам наше расне коње и фијакер. Првог понија сам купио у Холандији када сам проширио салаш. И данас има услова за живот овде у риту, а постоје и разне могућности за развој туризма. Међутим, за то су потребне посебне дозволе, па се засад сваке године овде код мене и на оближњем пашњаку и парцели жита окупљају учесници „Жетелачких дана“, да покажу како се некада ручно косило – прича Јанос.

Иако на овом и сличним салашима има могућности да се школска деца

На салашима нису имали струју па су у ћуповима држали млеко у шпајзу

упознају са традицијом салашарског живота, која је већ одавно остала само записана у пожутелим новинама, или да се организују туристичке посете, салаши полако тону у заборав, а салашара је све мање на мужљанским ритовима.

Иштван Прец

Добили просторије за рад и дружење

Удружење пензионера и инвалида општине Зубин Поток основано је 24. јуна 1996. године, као својеврстан браник социјалне хуманости у овом делу Косова и Метохије. Мада нису имали одговарајуће услове за рад и окупљање, пензионери

и инвалиди окупљени око овог удружења нису се предавали ни у најтежим данима. Колико су могли, једни друге су помагали и тешили.

На њихову велику радост, прошле године су, у јеку пандемије, од локалне самоуправе добили адекватне просторије на коришћење.

– Годинама смо се мучили и сналазили где да се окупљамо и како да радимо – истиче председник удружења Вукоје Утвић. – Крајем прошле године уз велико разумевање челника општине Зубин Поток нашем удружењу су додељене на коришћење адекватне просторије које испуњавају услове за несметан и успешан рад. Имамо 950 чланова и изузетно добро сарађујемо са сродним удружењима из Косовске Митровице, Звечана, Лепосавића и Грачанице – прича Утвић.

Од када су им додељене просторије за рад, сарадња са локалном самоуправом подигнута је на виши ниво уз обострано задовољство. Општина, према својим могућностима, помаже социјално-хуманитарне активности пензионера и инвалида. Брига о сиромашнима, болеснима и тешко покретљивим члановима, примарно је залагање управе Удружења пензионера у Зубином Поток, каже Вукоје Утвић.

Као и већина општинских удружења пензионера, и они се финансирају од чланарине, општинске помоћи, од донација пријатеља.

– Веома смо захвални свим дародавцима и финансијерима. Наше активности су усмерене на побољшање услова живота наших пензионера и инвалида. Ова епидемиолошка ситуација нас је блокирала у путовањима и организовању излета, али није нас омела у томе да помажемо најугроженијим члановима када је у питању здравствена заштита, набавка огрева, прехранбених намирница. Активности у нашим новим просторијама обављамо строго се придржавајући свих епидемиолошких мера заштите – истиче председник Вукоје Утвић.

Пред ударни, зимски талас коронавируса Удружење пензионера и инвалида из Зубиног Потока за све чланове чија су примања нижа од 15.000 динара обезбедило је бесплатне прехранбене пакете. У удружењу праве планове како да поново обрадују своје пензионере и инвалиде, и како да их охрабре да пензионерски и инвалидски живот може да буде леп и достојан човека. **М. Јаснић**

КРУШЕВАЦ

Брину о својим ратним херојима

Удружење пензионера „Цар Лазар“ из Крушевца организовало је недавно за своје чланове поклоничко путовање и посету историјским местима и манастирима у пиротском крају.

На брду Нешков вис у селу Обреновац, у околини Пирота, у априлу 1941. године водиле су се жестоке борбе са Немцима и Бугарима у којима су погинула 62 борца из крушевачког краја и овде је 1962. године подигнут споменик страдалим херојима. Делегација Удружења је, заједно са домаћинима, положила венац на Споменик страдалницима у Априлском рату, а Ђорђе Јоковић Мирочки је поклонио своју уметничку слику СУБНОР-у Пирот.

Пензионери су том приликом обишли и манастире Суково и Темска и посетили Белу Паланку, где су положили венац херојима из Другог светског рата у Спомен-парку Врело.

Љубиша Крстић, председник УП „Цар Лазар“, каже да је ово путовање било врло успешно и да ће сличне акције Удружење организовати и убудуће.

Ж. М.

ЖАГУБИЦА

Нова председница

Председница Удружења пензионера Жагубице од маја месеца ове године је Невенка Матовић (на слици). Она је наставила тамо где је њена претходница стала са свакодневним активностима. Од три и по хиљаде пензионера колико живи у општини Жагубица, чланске карте има њих 1.800. Од 16 месних одбора нису сви активни и у току је ангажовање на том плану.

– Имамо добру сарадњу са локалном самоуправом која нам излази у сусрет, као и са Црвеним крстом уз чију помоћ смо недавно поделили сто хуманитарних пакета најугроженијим пензионерима. Прошле године смо од Фонда ПИО добили 220.000 динара за сличне намене. Самоиницијативно је, у два наврата, организована акција прикупљања средстава за помоћ поплављеном становништву. Учествовали смо у озелењавању насеља, чишћењу и сакупљању смећа – набраја део активности у протеклом периоду нова председница.

Преко ПИО фонда на рехабилитацију је упућено 28 старијих Жагубичана. Редовно се врши набавка зимнице, основних животних намирница, уз отплату на више рата. Још немају рачунар али имају обећање из општине да ће им новчано помоћи.

М. А.

СВРЉИГ

Први излет за душу

Средином септембра Удружење пензионера Сврљиг организовало је једнодневни излет до православног манастира Тумане, који је удаљен 12 километара од Голупца. Педесеторо пензионера посетило је најпре манастир, а затим Сребрно језеро и друге знаменитости тог дела Србије.

Највише времена провели су у разгледању манастира Тумане, који потиче из 14. века и који има посебну духовност. Посећују га верници и бројни туристи из земље и иностранства. Утисци су леви и за оне који су већ били зато што се манастир и његова околина стално уређују.

Славиша Матејић, председник сврљишких пензионера, каже да је излет, први у овој години, освежио пензионерске душе, јер они воле да путују и да се друже, али епидемиолошка ситуација не дозвољава.

– До краја године планирамо још путовања под условом да нам околности иду на руку – каже Матејић.

Трошкове излета платили су сами пензионери.

С. Ђ.

КИКИНДА

Пензионерима 450 комплета за бицикл

Локална самоуправа у Кикинди обезбедила је 450 комплета – пакета са флуоресцентним прслуцима и сетовима лампи за бицикле, које је поклонила пензионерима на свом подручју. Први контингент од 66 комада

Уручење комплета за бицикл пензионерима у Башаиду

уручили су у Башаиду градоначелник Никола Лукач, који је уједно и председник Савета за безбедност саобраћаја, и Мирослав Дучић, члан Градског већа и потпредседник овог савета.

Председница Месне организације панзионера у Башаиду, Драгица Марковић, није пропустила прилику да похвали успешну сарадњу са градском управом и матичном месном заједницом. Она је истакла да је недавно испред башаидског Дома пензионера уређен паркинг који је био ругло села. Пензионери су уз помоћ МЗ улепшали двориште своје зграде. На конкурс града су им одобрена средства за куповину 10 столова и 60 столица, а драгоцена је и финансијска помоћ приликом покривања трошкова за загревање просторија у пензионерском дому.

Град Кикинда ће поклонити и 450 комплета за безбедност у саобраћају основцима млађег узраста у граду и околним селима.

С. З.

БАЈИНА БАШТА

Шах клуб за пензионере

Градић на Дрини вероватно је једини у Србији који недавно има мини шах клуб. Клуб под називом „Идила“ отворио је пензионер Видоје Бајић. У невеликом простору поставио је три стола и исто толико шах гарнитура. „Идила“ ради од раних јутарњих часова па до, како рече њен оснивач, почетка вечерњег Дневника РТС-а.

– У пензији сам па имам времена напретек. То ми је и дало идеју за овако нешто јер волим шах и дружење. Овде се окупљају искључиво бајинобаштански пензионери да се опробају у шаху. Свакога послужимо бесплатно кафом, понеког и ракијом. Имамо донаторе који нам то омогућају. Ту се дружимо, освежавамо успомене из прошлости, „претресамо“ садашња збивања у Бајиној Башти па и шире, неки веле „млатимо празну сламу“, али и то је лепо у доколици – каже Видоје Бајић.

М. А.

ВЕЛИКА ПЛАНА

Огрев, излети, шах...

Руководство Удружења пензионера општине Велика Плана до сада је својим члановима испоручило 1.200 тона угља, док ће у наредном периоду бити испоручено и 400 кубних

Меморијални турнир „Душан Алексић“

метара дрва. После дуже паузе због познате епидемиолошке ситуације, почело се са организовањем једнодневних излета за пензионере.

– У претходном периоду организовали смо једнодневни излет на Космај. Наши чланови обишли су манастир Тресије, Павловац и Видиковац. Потом смо имали излет до Београда и Авалског торња, видели су споменик Незнаног јунака и посетили гроб патријарха Павла. Обишли смо Београд на води и Храм Светог Саве. Морам да нагласим да су се наши чланови лепо провели на овим излетима – каже Миодраг Мика Милосављевић, председник великоплањанских пензионера.

Треба истаћи и да је одржан четврти Меморијални шаховски турнир „Душан Алексић“, у знак и сећање на некадашњег председника овог удружења пензионера, доброг спортисту и великог заљубљеника у игру на 64 црно-бела поља. Прво место на турниру освојила је екипа ОО пензионера Смедеревске Паланке, на другом месту је била прва, а на трећем друга екипа пензионера Велике Плана. Најбољи играч Меморијалног турнира је Бобан Милошевић из прве екипе пензионера Велике Плана. Најбољим екипама, као и најбољем играчу уручени су пехари и захвалнице.

Сл. К.

ЋИЋЕВАЦ

Поузданост у раду

Удружење пензионера Ћићевца броји 2.650 чланова, а пензионера у тој општини има мање од две хиљаде. Приступ овој организацији потписали су и други пензионери из Расинског округа и шире.

– Редовно пензионерима испоручујемо намирнице на одложено плаћање и по најповољнијим ценама. Поделили смо 600 прехранбених пакета, од којих је 70 од Фонда ПИО. Дајемо позајмице члановима до 40.000 динара без камате, које се отплаћују у 12 рата. Радил смо прошле године све време без прекида – каже Миомир Вујић (на слици), председник удружења.

У удружењу је запослено 13 радника, а недавно су добили и посебно признање.

– Овим сертификатом потврђује се да је Удружење пензионера Ћићевца, захваљујући успешном раду и пословању, међу најпоузданијима у Србији. То нам је велики подстицај да радимо још више. Удружење има вишегодишњу побратимску сарадњу са вршњацима из општине Мерошина и реализује богат програм културно-забавних и спортских активности, којих лани, нажалост, није било, због епидемиолошке ситуације – закључује Миомир Вујић.

Ж. М.

ШАБАЦ

Излет на Златибор

Тринаест чланова Градске организације инвалида рада Шабац недавно је било на кратком одмору на Златибору. Уживали су у шетњама по овој питомој планини и у возњи најдужом гондолом, од центра Златибора до ски центра Торник. Организован је и излет у Андрићград и получасовна возња Дрином уз обилазак познате Ћуприје на Дрини... Посебан доживљај била је посета Дрвенграду, тако да ће чланови ГОИР Шабац ово путовање дуго чувати у сећању.

Г. О.

У НИШУ ОДРЖАН БАЛКАНСКИ ПОЗОРИШНИ ФЕСТИВАЛ

Најбоља представа „Пази на празнину“

Други позоришни фестивал балканског културног простора „Театар на раскршћу“ одржан је од 7. до 14. септембра у Народном позоришту у Нишу и на још две локације у граду предвиђене за пратеће програме.

Публика је имала прилику да прати програм десет позоришних продукција из шест земаља: Бугарске, Македоније, Хрватске, Румуније, Словеније и Србије. Фестивал је отворен представом „Чудо Светог Георгија“ у режији Николе Завишића, по мотивима истоимене драме Русомира Богдановског. Реч је о копродукцији Драмско-луткарског театра „Иван Радоев“ из бугарског града Плевен, Народног позоришта Ниш и театра „Јоан Славичи“ из Румуније.

Последње вечери фестивала приказан је ауторски пројекат трупе „Михај Рајку“ Северног театра Сату Маре из Румуније под називом „Рецепт за савршенство у неколико корака који не воде никуда“, а манифестација је завршена свечаном доделом награда.

По оцени жирија, најбоља представа је „Пази на празнину“ Хрватског народног казалишта у Вараждину, а за исту предста-

ву награда за режију додељена је Роману Николићу. За најбољу женску улогу награђена је Бојана Миланковић за улогу у представи „Ко је убио Џенис Џоплин“ Српског народног позоришта и ОПЕНС-а из Новог Сада, док је награда за најбољу мушку улогу припала Бојану Арсову за тумачење Сигисмунда у представи „Живот је сан“ театра „Зонг“ из Софије. Новинарски жири је

награду за најбољу представу доделио Крушевачком позоришту за представу „За сада је све ОК“.

Иначе, све време трајања фестивала строго су поштоване препоручене епидемиолошке мере за сузбијање ковида 19 па се у салу није могло без доказа о вакцинацији или потврде о негативном PCR тесту.

Љ. Глоговац

ЛЕСКОВАЦ: ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ РАДМИЛЕ ТОНКОВИЋ

Хероине светског ваздухопловства

У лесковачком Културном центру 9. септембра одржана је промоција књиге „Небеске хероине – од мита до космоса“ Радмиле Тонковић, авијатичара, педагога и прве жене ваздухопловног новинара и уредника на Балкану.

Ова савремена енциклопедија светског ваздухопловства, која у фокус ставља жене које су се доказале у професији пилота, садржи 2.000 илустрованих биографија и 1.700 аутентичних фотографија.

Ауторка је на промоцији говорила о сакупљању грађе за енциклопедију, о бројним женама које су, упркос предрасудама и изазовима, оствариле своје снове и равноправно са мушкарцима се школовале и припремале за посао авијатичара. Она је захвалила градоначелнику Лесковца

Радмила Тонковић (у средини) на промоцији своје књиге у Лесковцу

др Горану Цветановићу, који је сарадницима присуствовао промоцији, на свему што чини за град Лесковац и област културе.

– Настојим да оправдам поверење читалаца у свим својим делима, и јако се љутим када кажу да смо ми мала земља,

мала територија, сваки човек је онолико велики колико су велика његова дела, а дела нашег народа су доиста велика. Верујте ми, ја сам пропутовала целу планету да бих написала једну овакву књигу и мој лајтмотив је да нађем свуда наше људе који су заслужни, не само у области авијације. Верујте, таквих наших сународника је много – казала је Радмила Тонковић, добитница бројних награда за досадашњи новинарски и књижевни рад.

Биографија Радмиле Тонковић ушла је и у едицију знаменитих Срба, а књига „Небеске хероине – од мита до космоса“ до сада је, поред Србије, промовисана у Русији, Грчкој, на Кипру, у Великој Британији, Швајцарској, Републици Српској и Црној Гори.

Д. Коцић

Промена исплатне банке

? Н. К., Кикинда: Молим вас за појашњење како да променим исплатну банку преко које ми исплаћујете старосну пензију. Да ли постоји одређени образац који би требало да попуним?

Одговор: Да бисте променили исплатну банку потребно је да попуните образац захтева за исплату пензије на територији Србије који можете добити у шалтер сали било које филијале ПИО или одштампати са сајта Фонда – www.pio.rs. Уз попуњен образац захтева треба да приложите потврду од банке у којој сте до сада примали пензију да су сагласни са променом начина

исплате пензије, односно потврду да немате дуговања по рачуну, као и овлашћење за исплату пензије од банке код које је отворен нови текући рачун за пријем пензије. Уз личну карту на увид, захтев предајете филијали ПИО која врши исплату Ваше пензије. Уколико нисте у могућности да дођете лично, захтев можете послати и поштом на адресу надлежне филијале ПИО.

Право на инвалидску пензију

? Д. Л., Бор: Мојој мами је дијагностикован рак лимфних жлезда, има уплаћене доприносе за 10 година стажа и стара је 52 године. Да ли она има услова да оствари право на инвалидску пензију с обзиром на њено здравствено стање?

Одговор: Инвалидску пензију може да оствари лице код којег је лекарска комисија Фонда ПИО утврдила потпуни губитак радне способности, при чему је потребно да има најмање пет година стажа осигурања и мање од 65 година живота. Само лекарска комисија Фонда ПИО, након спроведене процедуре која је законом прописана, сме и може давати мишљење о способности за рад подносиоца захтева и остварива-

њу права на инвалидску пензију. Сваки осигураник који сматра да испуњава услов за остваривање права на инвалидску пензију може да поднесе захтев, али о исходу се не може говорити без проласка кроз прописану процедуру. Дакле, нека Ваша мајка поднесе захтев за остваривање права на инвалидску пензију, а у поступку ће се утврдити да ли су испуњени услови за остваривање тог права.

Измене Статута Фонда ПИО и надлежност за поступање

? Д. М., Ћуприја: Живим и радим у Републици Србији последњих десет година. Имам и стаж осигурања остварен у БиХ. Следеће године испуњавам услов за старосну пензију. Где подносим захтев?

Одговор: Почев од 1. 7. 2021. године за решавање о правима из пензијског и инвалидског осигурања, пензијском стажу и утврђивању својства осигураника и правима из ПИО применом међународних уговора о социјалном осигурању закључених са државама које су, као републике, биле у саставу СФРЈ, у првом степену, надлежна је филијала на чијем подручју лице на дан доношења захте-

ва има пребивалиште, односно боравиште.

Важно је нагласити да, од наведеног датума, послодавци који у циљу регистровања података о пријавама, одјавама или променама у осигурању, захтеве за утврђивање својства осигураника не подносе филијалама Фонда ПИО према седишту послодавца, већ филијалама према пребивалишту запослених.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

! Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Стаж – у календарском трајању осигурања

? М. Р., Бечеј: Како могу доћи до информације који стаж осигурања Фонд ПИО признаје за рад са непуним радним временом на (не)одређено, а на зараду се плаћају доприноси? Да ли се стаж осигурања рачуна пропорционално времену проведеном на раду или као код пуног радног времена?

Одговор: Уколико је реч о уговору о раду (на одређено или неодређено радно време), стаж се остварује у календарском трајању осигурања, без обзира на то што осигураник није радио пуно радно време, под условом да је радно ангажован само код једног послодавца. У том случају послодавац је у обавези да плаћа доприносе за пензијско и инвалидско осигурање на исплаћену зарду ако је она виша од најниже основице доприноса, односно на најнижу основицу доприноса, ако је зарада нижа од најниже основице и по основу уплаћених доприноса се признаје стаж осигурања.

Међутим, уколико осигураник обавља послове по основу

уговора о делу, ауторског уговора или других уговора и који за извршен посао остварује уговорену накнаду, а није осигуран по другом основу, стаж осигурања рачуна се тако што се износ уговорене накнаде, на коју се плаћа порез, дели са најнижом месечном основицом за плаћање доприноса која важи у моменту уплате доприноса, и добијени резултат представља број месеци који се признају у стаж осигурања.

То значи да се стаж осигурања по основу обављања уговорених послова (без обзира на број радних сати), не утврђује у истом календарском трајању колико је трајало обављање послова по уговору, већ зависи од износа уговорене накнаде.

Коначно решење

? К. Т., Прибој: Остварила сам право на старосну пензију, али ми је уручено привремено решење. Да ли треба да поднесем захтев за коначно решење или ће ми га Фонд по службеној дужности доставити, јер су се у међувремену стекли услови за то.

Одговор: Коначно решење о остваривању права на пензију Фонд доноси по службеној дужности, када се отклоне разлози привремености решења, односно када се прибаве сви подаци који су потребни за доношење коначног решења.

Ако у року од три године од дана правоснажности привременог решења нису утврђене недостајуће чињенице и пода-

ци, аконтативни износ пензије постаје коначан, о чему се доноси решење по службеној дужности.

Уколико корисник има сазнања да су отклоњени разлози привремености, може и сам поднети захтев за доношење коначног решења надлежној филијали и на тај начин убрзати поступак доношења коначног решења.

АУТОР: ЈОВИЧИЋ	СВЕЧАНА ИГРАНКА	ОЗНАКА ЕГИПТА	ЖЕНСКО ИМЕ	ОЗНАКА ЗРЕЊАНИНА	ЕНГЛЕСКИ ПРОЗАИСТ, ПРЕЧАСНИ	ЦРНОГОРСКО КОЛО	ДЕО РУКЕ У ПРЕГИБУ	ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ГРАД У ИТАЛИЈИ	ОЗНАКА ЗА ОБИМ	ПЕТИ ДЕО ЦЕЛОГА	ИМЕ ГЛУМИЦЕ ЖИРАРДО
ВРСТА СПОРТСКЕ ИГРЕ								ПИСАЦ, ВАСКО РЕКА У СРБИЈИ				
СПУСТИТИ АВИОН НА ПИСТУ										ИМЕ ГЛУМ. БЛАЈТ СЕВЕРНА И ЛУЖНА		
ОЗНАКА ЗА ЛИТАР		ЛУКСЕМБУРГ ЦЕВЧИЦА (ФР.)		АРГУМЕН- ТОВАТИ СТ.РИМ. ФИЛОЗОФ								
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ПОЉУБАЦ (ЕНГ.) ЗАТЕТУРАТИ СЕ				ВРСТА ПТИЦЕ	ТУРСКА КУПАТИЛА ФР. РЕЖИС. АЛЕКСАНДАР						СТАРИ СЛОВЕН
ПОСЕЈАТИ НЕКИ УСЕВ									ЖЕНСКО ИМЕ КОЊИ У ПЕСМИ			
ВРСТА ЈУЖНОГ ВОЂА							РЕЧНА РИБА УЗВИК БОЛА					
ТЕК УДАТА ДЕВОЈКА								СИМБОЛ ТИТАНА СИМБОЛ НАТРИЈУМА			ОЗНАКА ЗА ТОНУ ПРВАК, ШАМПИОН	
СИСТЕМ ЕЛЕКТРО УРЕЂАЈА												СИМБОЛ ТРИТИЈУМА
ТАТАРСКА									НЕМАЧКИ ФИЛОЗОФ, ГЕОРГ			
ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ		ПРВО СЛОВО САТЕЛИТ, ТРАБАНТ		ЕКАВСКИ (СКР.) ВИТИЧАСТА ЗАГРАДА								
СПОРТСКА ПРОГНОЗА (СКР.)			ИНИЦИЈАЛИ ПЕВ. БЕКУТЕ ЕВРОПСКА ДРЖАВА			ПЛЕТЕНИЦА						
ИМЕ ПЕВАЧА КЛЕПТОНА					ОЗНАКА ЗА КАРАТ СИМБОЛ ЛАНТАНА							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	КОРАЛНА ОСТРВА СТЕВАН (КРАЂЕ)											
СТАТИВ												
ВРСТА ДРВЕТА					ОЗНАКА ЗА АЛТ ВРСТА ПАПАГАЈА							
ПОКРАЈИНА У ГРЧКОЈ						ИНДУСТРИЈА ДУВАНА (СКР.)						
КИПАРИ												
АЛЕКСАНДАР (ОДМИЛА)				ПАКАО (МИТ.)								

СУДОКУ

	3				9			4
9				4				8
	4	6			1	2		
1				6				7
	7		9					6
4				1		3		9
		4			6		3	
6				7		9		
2		9	3					6

У свако поље треба уписати по један број од 1 до 9. У сваком водоравном реду, усправној колони и у сваком од девет квадрата 3x3 треба да буду све различити бројеви од један до девет.

Да ли сте знали ...

– да се од 1967. године 8. септембра широм света обележава Међународни дан писмености како би јавност постала свесна важности писмености као питања достојанства и људских права? Упркос постигнутом напретку, процене су да у свету још увек најмање 773 милиона младих људи и одраслих нема основне вештине писања и читања.

– да је Александријска библиотека била највећа библиотека античког света? Основали су је почетком 3. века п. н. е. владари из династије Птоломеј, а њену изградњу је, према предању, наредио Александар Велики. У Александријској библиотеци налазиле су се књиге из ондашњег целокупног цивилизованог света. Године 2002. подигнута је модерна једанаестоспратница од стакла и бетона, нова Александријска библиотека. На њеним зидовима уклесана су слова већине светских писама, а у свом склопу поседује највећу јавну читаоницу на свету.

– да је Конгресна библиотека у Вашингтону – национална библиотека Сједињених Америчких Држава – највећа библиотека на свету? Основана 1800. године, она је данас светски извор без премца. Збирка више од 171 милион предмета обухвата преко 40 милиона каталогизираних књига и другог штампаног материјала на 470 језика; више од 74 милиона рукописа; највећу збирку ретких књига у Северној Америци и највећу светску збирку правног материјала, филмова, карата, нота и звучних записа.

– да је Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ ове године обележила значајан јубилеј – сто година од оснивања и почетка градње и 95 година од отварања Библиотеке? Она је једна од највећих научних библиотека на Балкану и чува изузетну архивску грађу. Њена збирка рукописних, ћирилских и оријенталних књига од непроцењиве је вредности.

– да поново ради књижара „Геца Кон“ на старом месту у центру Београда? Споразум са „Службеним гласником“ обезбедио је враћање у живот најпознатије књижаре, па је тако настављена историја ове знамените куће дуга 120 година. Сада ће се на овим полицама, којима је враћен аутентичан изглед, наћи више од 40.000 књига. Посебно је занимљиво да ће их са највиших полица књижари уз помоћ оних истих мердевина које је користио Геца Кон.

Боље сутра

Живот не поклања ништа. Од њега се све мора отимати.

Не дижи два прста, док један не ставиш на чело.

Ако циљаш високо, гледај да не упуцаш савест.

Ко данас не мисли на боље сутра, неће га ни дочекати.

Домовина ти је тамо где ти је душа. Зато имај душу да би домовину у њој могао чувати.

Живан С. Филиповић

Хаузмајстори

Пишем кратку форму а они кажу да имам дугачак језик.

Све мање је мајстора а све више хаузмајстора.

Имам два сведока. Фале ми три чисте.

Нисам ја превртљивац. Једрим низ ветар.

Срце га је откуцало са три бајпаса.

Плитки роне дубоко.

У браку паметнији попушта а она допушта.

Радивоје Јевтић Јенки

Мишљења

Ако се већ китите туђим перјем, гледајте да буде пауново.

Родитељи су ме упропастили. Васпитали су ме.

Најлепша врста шљиве је она препечена.

Мишљења су подељена. Мени су грешком дали туђе.

Завукао сам се у мишију рупу и сад чекам лава да га преплашим.

Зоран Т. Поповић

Живот је празник

На послу сви ме гледају као ТВ. Технолошки вишак!

У почетку је била црна овца, а онда је почела да се шатира.

Можда су жене лепши пол, али нису слабији.

Машина стане кад се поквари. Једино човек и покварен наставља да ради.

Живот је празник. Зато га и проводим нерадно.

Радмило Мићковић

Право гласа

Пошак је за неке реалан угао.

Не треба каиш стално стезати, треба га некад извући.

Српски јадац је коначно постао шипак!

Тражећи место под сунцем, набасо је на дебелу хладовину.

Пијанац увек има своје друштво, кажу, *није он сам!*

Бранка Лазић

Интерпретације

Не брините због туђег мишљења. Оно је често погрешно!

Није њега убила прејака реч, већ преблага казна.

Правим шале на сопствени рачун само када имам да платим.

Јесте срећа у нама, али само кад смо здрави.

Истина је само једна. Све остало су њене интерпретације.

Невен Шијаков